

Mak
Nəgkiarien Huvə yame Mak
rimirai
Nəgkiarien kwəkwə ye
nəkwəkwə e Mak

? Pa rimirai nəkwəkwə e? Keinein mə pa nhagin rimirai nəkwəkwə e- nəmehuə kupan kape niməhuak kimnhani mə Jon Mak rimirai nəkwəkwə e. In, pəh nien mə yermamə twelef kirik kape Yesu Kristo. Mərig kamni kimə in fren huvə kirik kape Pita yame iriu kiravən ikin minə fam. Ol Wok ramni mə in apa kupən, Mak rimnor wok iriu Pol, kini ai, mivən mor wok iriu Banabas.

? Rimirai ramvən kimi pa? Kamni kimə Mak rimnamarə apa Rom ye nipig rimirai nəkwəkwə e. Kini tukmə ror in rimnamarə iriu Pita, kwasig ikin kishopni Pita. Mak rimirai nəkwəkwə e rivən kimi nəməhuak minə apa Rom mine yamə mine pəh nien mə kwənərəus kapə nəmə Isrel. Kitawə kharkun mə ramvən kimi nəmə pəh nien mə nəmə Isrel meinai Mak ramhoprai niprai norien minə kape nəmə Isrel, kini mirai nəgkiarien tiksın ye nəgkiarien e kamni kimə Arameak, yame nəmə Isrel kwənharkun ta. Mərig Mak rukreikin nəgkiarien minə a rivən ye nəgkiarien kape nəmə Gris, yame nəmə Rom kimnhani.

? Narəyen rimnhawor pən iran mine ye nipig rimirai? Ye nipig Mak rimirai nəkwəkwə e, nəmə Rom kimisarmaru ye tanə ehuə yame rarkurao ye tahik e kamni kimə Mediterenian.

Kapəriə nəgkiarieren kirikianə əmə, kini kasarə ye nəmərinuyen. Ror pən, rımar əmə tuk nini-əravyen nəgkiarieren kirik ritərhav mivən ikin minə fam. Ye nıpig a, Nəvsaoyen Huvə kape Yesu Kristo rımnaiyu aihuaa əmə ye tanə pisin pisin minə ye swatuk minə apa Rom.

? Rımirai nəkwəkwə e tuk naha? Mak rorkeikei mə tukrini-ərhav atuaturək nəvsaoyen fam kape Yesu, mə in pa, kini rımnor naha, kini mamhajoun naha. Tukmə ror in rorkeikei mə tukrivəhsi-haktə nərigien kape nəməhuak minə apa Rom, meinai narmamə khapsaah kimisor ahas pən kimi əriə. Mak rımnəvsao pik kin nıpig əutən yamə mine tukripiuə tuk narmamə kape Yesu. Kini mini-ərhav norien kape Yesu mə In min rımnamarə ye nıpig əutən minə.

Jon Baptaes raməmir ye tipəvsik mamniərhav nəgkiarieren

(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹ In e Nəgkiarieren Huvə kape Yesu Kristo, Ji Kughen. ² Profet kupən kirik kape Kughen, nhagin e Aesea, rımnəvsao kin mini-ərhav mə, “Kughen rımə,

“Yakamher-pre kin yermamə kirik tuk nəvsaoyen kin kafak nəgkiarieren.

In tukror apnəpenə ye swatuk kafam.’* *(Mal 3:1)*

³ ‘Yermamə kirik ramok-rapomh ye tipəvsik, mamni mə,

“Taksor apnəpenə ye swatuk kape Kughen, yame in Yermaru kapətawə.”’” *(Aes 40:3)*

* **1:2:** Kughen raməgkiar kimi Yesu ye ves e.

⁴ Kini ai kwən kirik, nhagin e Jon, rimauə ye tipəvsik, kini mor baptaes ye narmamə mə tukror nimtətien mə kwəsarar ye nərigien kapəriə tuk təvhagə has, kini mimə, “Taksarar ye nərigien kapəriə, misarakikin təvhagə hah, kini misor baptaes.” ⁵ Kini ai narmamə fam ye yerkwanu a Judia mine Jerusalem khavən misəm in. Mamhani-ərhav-pən təvhagə has kapəriə. Kini Jon ror baptaes irəriə ye nu apa Jodan. ⁶ Jon rīpəh nivəhsipənien neipən huvə kirik. Kafan kot kimnor kin tiki narmiragh kirik, kamni kimə kamel. Kini kafan katəut kimnor kin tiki kau.† Kini nan nəviginien kəvraiyyuk əmə mine sukapak. ⁷ Kini in ramni-ərhav pən tuk narmamə mə, “Kwasig irak, yermamə kirik e tukruə In yerpirig rapita yo. Yo yakpəh nəmhenien mə to yakənimkur kini mirisinta nərəus ye kafan sandel. ⁸ Mərig yo yimnor əmə baptaes irəmiə kin nu; kini mərig In tukror baptaes irəmiə kin Nanmin Rhakə.”

*Jon rimnor baptaes ye Yesu
(Mat 3:13-17; Luk 3:21-22)*

⁹ Ye nipig a, Yesu rimasi-pən Nasaret, yerkwanu kirik ye Galili. Muə e Jon raməmīr ikin. Kini ai Jon rimnor baptaes iran ye nu apa Jodan. ¹⁰ Nipig Yesu rimneiwaiyu mhəkimter min ye tame nu, In məm məknekin mə napuə rimnəkwag. In rəm Nanmin kape Kughen risi-pən aikin meiwaiyu-pə tukun rəmhen kin mak ye tanə. ¹¹ Kini ai, nəgkiarīen

---

1:4: Wok 13:24; 19:4 † **1:6:** Neipən a rəmhen kin kape profet kupən kirik, nhagin e Elaeja. **1:6:** 2 King 1:8; Mat 11:8 **1:7:** Wok 13:25

kirik rimasi-pən ye rao ye neai mamni mimə, “Ik Narik yame yakorkeikei. Rikik ragien pik tuk Ik.”

*Setan rimmarkut tuk Yesu
(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)*

¹² Məknekin, Nanmin kape Kughen rimməkeikei kimi Yesu kini mikir mivən apa ye tipəvsik. ¹³ Aikin, Setan ramarkut mə tukrukrao ye nərigien kafan kape nipiğ foti. Yesu ramarə iriə nar miragh aparu minə. Kini mərig agelo minə kimisarha huvə tukun.

*Yesu rimirikakun kafan wok apa Galili
(Mat 4:12-17; Luk 4:14-15)*

¹⁴ Kini kirəhsi-pən Jon ye kalabus. Kwasig ikin, Yesu ripivən Galili, mamni-ərhav Nəgkiarien Huvə kape Kughen. ¹⁵ Mimə, “Taktəkun ai, rinor atuatuk nipiğ. Narmaruyen kape Kughen ruauə-ta. Taksarar ye nərigien kapəmiə tuk təvhagə hah kapəmiə, mhani nəfrakisien ye Nəgkiarien Huvə kape Kughen.”

*Yesu rimmokrən kin narmamə kuas- narmamə
kape niviyen kəmam
(Mat 4:18-22 Luk 5:1-11)*

¹⁶ Kini ai, Yesu rimməriwək ye nikar lugun Galili, kini məm kwərə mir kiraru, nhagriu e Saemon mine naorahini Andru. Iriu kwarukin net, meinai iriu yermamə kape niviyen kəmam. ¹⁷ Kini Yesu rini-pən tuk əriu mimə, “Rauə mirakwasig kin Yo. Pəh yakor əmiru yermamə mir kape niviyen narmamə.” ¹⁸ Məknekin krəpəh kapəriu net, mwarar, mirakwasig kin.

1:11: Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 12:18; Mak 9:7
91:11-13

1:14: Mak 6:17

1:15: Mat 3:2

1:13: Sam

¹⁹ Kini Yesu rəriwək mivən kəskəh əmə min, kini məm kwərə mir kīraru. Kwajikovə mir kape Sebedi. Nhagriu e Jemes mine Jon. Kaokwətə ye nəkwai bot kapəriu, kini marajir əsigin net kapəriu. ²⁰ Məknekin Yesu rokrən kin əriu. Kini ai iriu kwərəer mwəpəh rīmriu Sebedi raməmır ye nəkwai bot iriə kafan narmamə minə. Kini iriu mirakwasig kin Yesu.

*Yesu rīmnəko ta yarmhə ye yermamə kīrik
(Luk 4:31-37)*

²¹ Yesu mine narmamə kafan kimnhavən apa yerkwanu kīrik, nhagin e Kapaneam. Kini ye Sabat min kīrik, Yesu rīvən apa niməhuak kape nəmə Isrel, kini mamhajoun narmamə. ²² Narmamə kimisərig kafan nəgkiarien, kisakur, meinai kafan nəgkiarien nanmin aikin, rīpəh nəmhenien kin nəgkiarien kape nəmhajoun kape Loa kape Moses. ²³ Ye nīpig a, yermamə kīrik, nanmin has ramərəpən iran. Kini in ruə min ye nofuginien kapəriə. Kini mok-rapomh kin Yesu mīmə, ²⁴ “!Eh! !Yesu, yemə Nasaret! ?Nakamuə ikin e mə takhawor əmawə? Tukmə ror Ik nīmauə mə takoriah əmawə.” Kini mamni min mīmə, “Yo yakwīrkun-ta mə Ik e Ik Yemə Imərhakə kape Kughen.”

²⁵ Mərig Yesu rīmnəgkiar skai pən kimi nanmin has ai, mīmə, “!Eh! Pim. Əta ye yermamə e.” ²⁶ Məknekin, nanmin has ai ror nīprai yermamə rətəmnimin pik kini mokrən ehua, məta iran, mivən isok. ²⁷ Kini narmamə minə aikin kisəm kisakur, misaiyoh əriə minə mhamə, “!Eh!

?Rhawor e? Nægkiarieren vi kirik e. Kwən e kafan nægkiarieren, nanmīn aikin. Tukmə In rægkiar kimi nanmīn has minə kasor nəkwān.”²⁸ Məkneikin, nəvsaoyen kape Yesu ritərhav markurao ye Galili.

*Yesu rīmnor huvə narmamə khapsaah
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)*

²⁹ Məkneikin Yesu mine Jemes, Saemon mine Andru kimnhatərhav ye nimə kape nofuginien kape nəmə Isrel mhavən atuaturk ye nəkwai nimə kape Saemon mine Andru,³⁰ misəm kuhu Saemon ramokie-okie mamapir. Kini kirhəvsao-pən kin kimi Yesu. ³¹ Yesu rīvən, mivəh kwermīn, mivi haktə, kini rhekimter. Kini ai nokie-okieyen a ror infamien. Kini piahwaru ai rīvən, mivəhsi-pən nəviginien kimi əriə.

³² Kini rinamenaiyu, narmamə yamə mine kimnhamhə, mine narmamə yamə mine nanmīn has raməmīr irəriə, iriə minə tiksīn kimnhakir-pə əriə tuk Yesu. ³³ Narmamə minə fam a yerkwānu aikin, kasofugin əriə minə ye kwəruə ye nimə Yesu ramarə ikin. ³⁴ Kini Yesu ror huvə narmamə khapsaah yamə mine kimnhavəh nəmhəyen pisin pisin. In maməko ta mīn nanmīn hah minə ye narmamə, mamni-əhu nanmīn has minə mə tukhapəh nisəgkiarieren, meinai iriə kwənharkunta In.

*Yesu ramniərhav kafan nægkiarieren apa Galili
(Luk 4:42-44)*

³⁵ Kəni rikwamer kin, yenpig-enpig əgkəp, Yesu rarar mivən apa ikin narmamə kharkək ikin maməhuak. ³⁶ Kini ai, Saemon mine in minə

tiksin khavən masarha-kin In. ³⁷ Kisəm In, khani-pən tukun mhamə, “Narmamə fam kasarha-kin Ik.” ³⁸ Mərig Yesu rimə, “Nikam. Pəh khavən apa yerkwanu pisin pisin, ipakə tuk ətawə. Pəh yakni-ərhav nəgkiarien aikin, meinai Yo yimauə tukun.” ³⁹ Kini ai In rəriwək markurao ye Galili, mamni-ərhav Nəgkiarien Huvə kape Kughen ye nimə kape nofuginien kape nəmə Isrel. Maməkota nanmin hah minə ye narmamə.

*Yesu rimnor huvə yermamə kirik rimivəh
nimhəyen əutən kirik ye tikin
(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)*

⁴⁰ Kini yermamə kirik yame rimivəh nimhəyen əutən ye tikin, in rimauə məm Yesu, kini mənimkur ye nimrin mamasək. Mamaiyoh kin nasituyen, mimə, “Tukmə nakorkeikei, nakirkun nor-huvəyen yo.” ⁴¹ Kini Yesu, rikin rewaiyu tukun. Mərəhu-pən kwermın iran, kini mimə, “Yakorkeikei mə takhuvə min. ! Əsanin!” ⁴² Məknekin nıprai yermamə ai rhuvə min, nəmhəyen ai rirkək min iran. ⁴³⁻⁴⁴ Kini Yesu rəgkiar skai pən kimin, mimə, “Takpəh nəvsaoyen kin kimi narmamə. Mərig takvən mərer ye nimri pris, pəh in rəm min ik. Kini ik mivən, məhuak mivəhsi-pən narimnar kimi Kughen rəmhen kin yame Moses rimini mə takor, pəh narmamə kisəm mə naknəsanin.” ⁴⁵ Mərig yermamə ai rimitərhav məvsao kin kimi narmamə. Ror pən, Yesu rimə to ripəh min nivənien yerkwanu minə məriwək ye nimri narmamə, meinai iriə kamhaku-pən pik In.

Kini mærig In raməmīr əmə apa ikin ruhiko ikin.
Narmamə fam khavən masəm In aikin.

2

Yesu rīmnor huvə yermamə kīrik yame nīpran rīmamhə

(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Nīpig tiksīn ruə mīvən, Yesu rīrerīg-pən mīn yerkwānu e Kapaneam. Kini narmamə kwəsərig mə In aikin. ² Kini ai, narmamə khapsaah khavən aikin, mhavən imə, kwənmhaan rīmərəkəskəh. Nīmə rukwar meriaji kwəruə rīsīsəg. Kini ai Yesu ramni-əhrav-pən Nəgkiarien kape Kughen tuk əriə. ³ Mərig nīpig raməgkiar hanə, narmamə kuas kharəh yermamə kīrik. Nīpran rīmamhə. ⁴ Nīmə rukwar kīn narmamə, ror pən, iriə to khapəh nharəhyen yermamə ai mhavən ipakə tuk Yesu. Mərig khavən mīshaktə apa tokrei nīmə, mīsəhipu ta nīkar nīmə kīrik, kini mharəh nīkaokao yermamə ramapīr-pən iran, mhavi, reiwaiyu-pən. ⁵ Yesu rəm nhatətəyən kapəriə, mīni-pən tuk yermamə ai nīpran rīmamhə, mīmə, “Kafak kwajikovə. Yo yakwərəhsi-ta ta narpīnien kape təvhagə has kafam.”

⁶ Mərig namhajoun tiksīn kape Loa kape Moses kasəkwətə, mīsəm norien a, mīnəsaiyoh əriə mīnə tukun, ⁷ mhamə, “!Ah. !Kwən e ramni hah Kughen! Nəgkiarien e rahas. Kughen pīsīn əmə In rīrkun nīrəhsitayen narpīnien kape təvhagə hah kape narmamə. ?Pa mīn to rīrkun nīvəhsi-tayen?”

⁸ Mərig Yesu ruīrkun-ta nərigien kapəriə. Kini mīni-pən tuk əriə, mīmə, “?Rhawor e nakasərig məknekīn? ⁹ ?Jakni-pən naha tuk yermamə a,

kini kimiə nakasəm əfrakis? ? Mə jakni-pən tuk yermamə a mə kafan təvhagə hah yakwərisin ta? ? Uə mə jakni mə in tukrhekimter mirəh kafan nikaokao məriwək mamvən? ¹⁰ Səm-ru, Yo yakor-rkeikei mə jakor Yo mə takharkun mə Yo, Ji Yermamə, yakavəh nehuəyen ye tokrei tanə e tuk nivəhsi-tayen narpinien kape təvhagə hah kape narmamə.” Məkneikin marar mini-pən tuk yermamə nıpran rımamhə mımə, ¹¹ “Yakamni-pre tuk ik mə takhekimter, mirəh kafam nikaokao, meriwək, mamvən apa imam yerkwanu.” ¹² Yesu raməgkiar hanə, kini yermamə ai rhekimter, mirəh kafan nikaokao ye nımririə, məriwək mamvən.

Məkneikin narmamə kimisəm kisakur. Misəgnəgin Kughen, mhamə, “!Eh! Kitawə khapəh nisəm-hanə-yen nar kirik ror məkneikin.”

Yesu rımnokrən kın Livae mə tukruə mıkwasig kın

(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Mərig Yesu rarə meiwaiyu-pən mın ye nıkar lugun, narmamə khapsaah khauə masəm In. Kini In rımnəvhag kimi əriə. ¹⁴ Kini ai, in rımnəriwək mivən kəskəh əmə, məm Livae, kwajikovə kape Alfeas. Kwən ai rımnamərer tuk mane kape takis. Kini Yesu rini-pən tukun mımə, “Yuə, mıkwasig kın Yo, muə ik kafak yermamə.” Məkneikin, yermamə ai rhekimter kini mıkwasig kın.

¹⁵ Kini ai, Yesu ruvən apa imei Livae, masəvigin kwis iriə narmamə mınə kape nivəhyen mane kape takis, mine narmamə tiksın mın kamni kimə “yor təvhagə has mınə,” mine kafan narmamə mınə- meinai narmamə khapsaah kimnhakwasig kın. ¹⁶ Ye nıpig a, nəmhajoun mınə tiksın kape Loa

kape Moses kımısəm Yesu. Iriə tıksın a Farisi minə, kasəm Yesu raməvigın iriə yor təvhagə has minə, kini kınısaiyoh-pən narmamə kape Yesu mhamə, “? Rhawor e kwən e raməvigın iriə yor təvhagə has minə e?” ¹⁷ Mərig Yesu rımnərig nəgkiarın kapəriə, mini-pən tuk əriə mımə, “Pəh nien mə narmamə yamə mine kasəsanın khamhavən misəm dokta. Mərig narmamə yamə mine kamhamhə tukasəkeikei mhavən misəm dokta. Pəh nien mə Yo yımauə mə jakokrən kin narmamə yamə mine kwəsatuatuk ta. Nıkam. Yımauə mə jakokrən kin narmamə yamə mine kısaha.”

Nhajounien kape Yesu in nar vi; nhajounien kape loa in nar əkwəs
(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Kini, ye nıpig a, narmamə minə kape Jon Baptaes, mine Farisi minə kwəsəpəh nəvigınien misatuakəm tuk nəhuakien, raməri-pən loa kape Moses. Kini narmamə minə tıksın khauə misaiyoh Yesu, mhamə, “Əm-ru. Narmamə minə kape Jon, mine Farisi minə min, kharkun nisəpəhyen nəvigınien. ? Mərig rhawor e kafam narmamə minə khapəh nisorien məknakin?”

¹⁹ Kini Yesu rını-pən tuk əriə, mımə, “Tukmə yermamə yame kımnrəkurək kafan, kini nagienien iran ramvən hanə, in minə tıksın to khapəh nisəpəhyen nəvigınien. ²⁰ Mərig tukrıpor nıpig kape narmamə tukhauə mharəh Yermamə yame kımnrəkurək kafan, mhavən isok tuk In minə

tiksin. Ye nīpīg a in a, In mīnə tiksin kharkun nisəpəhyen nəviginien iran.”*

²¹ Kini mīmə, “To yermamə kirik rīpəh nivəhyen kwonmut neipən vi kirik kini mijir-pən ye neipən mətīt kafan [yame rīneikus ta]. To ror məknakin, kwonmut neipən yame rivi to reikus neipən mətīt, kini reikus ehua. ²² Kini to yermamə kirik rīpəh nivəhyen waen vi kini mīvi-pən ye tiki waen mətīt. To ramor məknakin, kini waen a ye tiki waen mətīt reikus, kini waen raiyu fam. Mərig yermamə a tukrivi-pən waen vi ye tiki waen vi.”

*Yesu raməvhag ye nīkarin kape Sabat
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)*

²³ Nīpīg kirik ye Sabat, Yesu mīne kafan narmamə mīnə kasəriwək mamhavən mhatərhav-pən yerki wit tiksin.† Kini narmamə kafan mīnə kharhi kwənkwai wit nəriə. ²⁴ Kini Farisi mīnə khani-pən tukun mhamə, “!Eh! Sabat e towei, mərig iriə kasor wok masakapir Loa kape Moses. ?Rhawor kafam narmamə kasor məknakin?”‡

²⁵ Mərig Yesu rini-pən tuk əriə mīmə, “Tukmə ror nakhapəh nisəhvekinien ye Nəkwəkwə kape Kughen norien yame King Deved rimnor kupən, yame in mīne kafan narmamə mīnə, nəriə nəviginien ramrirkək, kisəmkəv. ²⁶ Nīpīg e in a, Abiata in hae pris kape Kughen. Kini mərig, Deved rimavən ye Nimə Ehuə kape Kughen mamən

---

* **2:20:** “Yermamə yame rimnarkurək pə pə,” nīpran e Yesu. Mīne “In mīnə tiksin” nīpran e Kristen mīnə. Nīpīg Yesu rimnəpəh əriə mīmə ye nai kamarkwao kin, kimisasək. † **2:23:** Wit in kwənkwai nai kirik kamor flaoa kin. ‡ **2:24:** Loa e kape Moses yame ramni-əhu mə takpəh nəsimien ye Sabat. Eks 20:8-11.

bred yame pris minə kwənhavəhsi-pən ta kimi Kughen. Kini mərīg Deved rīmivəhsi-pən min kimi kafan narmamə, kini kisən. Kini mərīg bred ai, ye Loa kape Moses ramni mə narmamə apnapīg tukhapəh nisəniēn. Mərīg pris minə əmə kharkun nisəniēn.”§

²⁷ Kini Yesu rini-pən min tuk əriə mīmə, “Səmru, Sabat rīpəh nīkiriēn narmamə. Mərīg narmamə kamhakir Sabat. ²⁸ Ror pən Yo Ji Yermamə Yo yakamarmaru ye narimnar fam mine Sabat.”

3

Yesu rimmor huvə kwermi yermamə kirik yame rimmahas

(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ Yesu rīmavən min ye nimə kape nofuginien kape nəmə Isrel. Nīpīg ai, yermamə kirik, kwermīn rimmarpəvin. ² Mərīg narmamə tiksīn kīmīsarkut mə tuksəm-ru naha nhagin yame tukhani hah Yesu iran, mīsarha-əterik mə tuksəm-ru mə Yesu to ror huvə kwən a ye Sabat uə nīkam. ³ Kini Yesu rini-pən tuk yermamə a yame kwermīn rimmarpəvin mīmə, “Yuə marer ye nīmri narmamə.” ⁴ Kini mīni-pən tuk əriə mə, “?Loa kape Moses ramni mə nakharkun nisoriēn naha ye Sabat? ?Ramni mə takasor noriēn huvə uə takasor noriēn has? ?Mə takshopni yermamə uə takhavəh mīragh yermamə?” Kini kisəkwətə mīsapnapīg əmə. ⁵ Kini Yesu rarha mərərao irəriə. Niehmaa rhai in. Kini mərīg rikin rarə meiwaiyu min tuk əriə, meinai kapəriā kapə riskai pik. Kini mīni-pən

---

§ 2:26: Kwanage e kape Deved raməmīr ye 1 Saml 21:1-6   2:27: Dut 5:14   3:4: Luk 14:3

tuk kwən a mīmə, “Huatum kīn kwermīm.” Kīni ai, kwən ai rhuatum kīn kwermīn, ruahuvə əgkəp.

⁶ Məriḡ Farisi mīnə kīmīśəm norien a, kīśap, mhavən mīśəm nukwhao kape King Herod, mharai mhun nəḡkiarien tukun mə tukshopni.

Narmamə khapsaah kīmnhakwasīḡ kīn Yesu

⁷ Kīni Yesu mīne kafan narmamə mīnə khatərhav mīn aikīn, mīseiwaiyu-ərhav ye nīkar lugun. Kīni narmamə mīnə Galili khapsaah kīmnhakwasīḡ kīn əriə. ⁸ Narmamə mīn aikīn kīmīśəriḡ nəvsaoyen kīn Yesu, kīni mamhauə mə tuksəm. Khatərhav iku pīśin pīśin mīnə. Tīksin kīmnhasi-pən apa Judia. Tīksin khasi-pən apa Jerusalem. Kīni tīksin khasi-pən apa Idumia, tīksin khasi-pən ye nīkar nu Jodan, mīne ye kwənmhaan mīnə yame ipakə tuk Taea mīne Saedon. ⁹ Narmamə khapsaah pik. Yesu rīmnamni-pən tuk kafan narmamə, mīmə, “Taksor apnəpenə ye bot kīrik, pəh yakat-pən aikīn, meinai narmamə kamhakuḡ-pə Yo.” ¹⁰ In ramni məknakīn meinai In rīmnor huvə ta narmamə khapsaah yamə mīne kīmnhamhə. Kīni narmamə yamə mīne kīmnhamhə aikīn kīśarkut mə tukhavən pakə tukun mharap mīśəsanin. ¹¹ Kīni narmamə yamə mīne nanmīn hah ramərəpən irəriə, tukmə kīśəm əmə Yesu, khamir ye nīmriin. Kīni masokrən ehua kīn, mhamə, “!Ik Ji Kughen!” ¹² Məriḡ Yesu rəḡkiar skai pən kīmi nanmīn hah mīnə, mətapīḡ kīn əriə mə tukhapəh nhani-əpuyen In.

*Yesu rimirpen aposol minə kafan twelef
(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)*

¹³ Kini Yesu mine kafan narmamə kishaktə fiak ye tukwas kirik. Kini rokrən min kin kafan tiksın narmamə yame In rimnorkeikei, mə tukhauə pakə. Kini iriə khauə pakə. ¹⁴ Kini ai In rirpen kafan narmamə twelef. Mifəhsi-pən nehuəyen kimi əriə, kimə, Aposol* minə, mə iriə tukasəmır ipakə tukun tuk nini-ərhavyen Nəgkiarien Huvə kape Kughen ¹⁵ kini mhavəh nirkunien tuk nəkotayen nanmin hah ye narmamə. ¹⁶ Nhag namasur twelef e ror məknekin: Saemon (yame Yesu rhen-pən nhagin vi mə Pita); ¹⁷ mine Jemes; mine piauni Jon (yame kwajikovə mir kape Sebedi. Yesu rhen-pən min nhagriu mə, Boanejes. Kini nıpran rimə, Pıkwarien mir kape Karuəruə); ¹⁸ mine Andru; mine Filip; mine Batalomiu; mine Matiu; mine Tomas; mine Jemes, kwajikovə kape Alfeas; mine Tadeas; mine Saemon Selot† ¹⁹ mine Judas Iskariot, yame kwasig ikin reighan-pən kin Yesu kimi nəmə hah minə.

Narmamə tiksın kamhani mhamə Yesu ramor narimnar ye nəsaninien kape Setan

(Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Yesu rirerig-pə yerkwanu. Kini ai narmamə khapsaah khauə masəm min In. Mamhauə, mhauə, kini kwənmhaan kape napisien ramrirkək tuk əriə. Nıpig kape nəviginien ramrirkək min.

---

* **3:14:** "Aposol" nıpran ramni yermamə kirik yame kamher-pən kin. **3:16:** Jon 1:42 **3:17:** Luk 9:54 † **3:18:** "Selot" rəmhen kin yermamə kirik yame rikwasig kin nukwao kape nəmə Isrel tuk nherye-rhavyen kin gavman kape nəmə Rom.

21 Nipig famle kafan minə kimisərig, məknakin khauə mə tukhani-əhu, mhakir, misap, meinai nəmə aikin kimnhani mhamə kapan kapə rameno-eno. 22 Mərig namhajoun tiksın kape Loa kape Moses kimnhatərhav Jerusalem, mhauə, mamhani mhamə, “!Nikam! Rirkun nəko-tayen nanmin has minə meinai Bielsebul, yemehuə kape nanmin has minə, ramərer-pən iran.”

23 Kini Yesu rokrən kin narmamə minə ai khauə ipakə tukun. Kini rini nuhpikinien kirik tuk əriə, mimə, “Nikam. ?Nakharkun mə Setan rirkun nəkotayen Setan uə? Nikam. 24 Tukmə narmamə ye kantri kirik kasəwhai əriə minə, misarə kiraru, kini tuksoriah kapəriə narəyen, kantri tukrimir. 25 Kini rəmhen min kin yerkwanu kirik. Tukmə narmamə kasəwhai əriə minə, misarə kiraru, rukwanu a to ripəh narə-huvəyen. 26 Rəmhen min kin narmamə kape Setan minə, tukmə iriə kasəwhai narəyen kapəriə ror kiraru, kwəseikus-eikus nimə en kape Setan. Kini norien kape Setan to ripəh nərər-timtım-ien. Tukrəsaah-əsaah mirkək.

27 “Kini mamhen min kin yame to yermamə kirik nagheen rehuə rivən mətə kafan narimnar, kini in maməmır, yermamə pisin kirik to ripəh nivəniən məkrəh kin. Tukmə yermamə kirik rimə tukrəkrəh kin, tukrəkupən mirkwəji yermamə ai nagheen rehuə. Kini ai mirkun nivəniən məkrəh kin kafan narimnar. 28 Ror pən, yakamni-pre əfrakis tuk əmiə, mə Kughen rirkun nivəhsi-tayen nahasien minə fam yame nakasor, uə nini-hasien yame nakasor iran. 29 Mərig tukmə nakhani has Nanmin kape Kughen, to Kughen ripəh nivəhsi-tayen nipig

kirik. Təvhagə hah a tukraməmır kape rerin.”
³⁰ Yesu raməgkiar məknakin meinai in apa kupən
 kinnhani mhamə nanmın hah kirik raməmır iran.

*Famle əfrakis kape Yesu, iriə e narmamə yamə
 mine kasor nəgkiarien kafan*

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Kini ai, piau Yesu minə, mine nisini khatərhav-
 pən mın. Kini masəmır iruə. Kini misher-pən kin
 kirik mə tukrivən mokrən-pən kin. ³² Narmamə
 khapsaah kasəkwətə imə misarkurao ye Yesu.
 Kini mamhani-pən tukun, mhamə, “Yemasur,
 nisinim, mine piam minə mine kafam kakə minə
 kisorkeikei mə tuksəm-ru Ik apa iruə.”

³³ Mərig Yesu rini-pən mə, “? Pa e nisinik? ?
 Mine nipa e piak minə?” ³⁴ Kini In marha mərərao
 ye narmamə yamə mine kisəkwətə misarkurao
 kin, mini-pən tuk əriə mə, “Kimiə e nisinik minə
 mine piak minə. ³⁵ Meinai yermamə yame ramor
 narımnar yame Kughen rorkeikei, in e piak, in e
 nisinik, mine in e kafak kakə.”

4

*Nuhpikinien kin yermamə yame ramsuv kweru
 nai*

(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Ye nıpig a, Yesu rarə meiwaiyu-pə mın ye nıkar
 nu. Narmamə khapsaah khauə masəm In. Kini
 Yesu ruvən ye bot mamkwətə aikin maməvhag
 kimi narmamə. Kini narmamə kasəkwətə i-
 fiak masətərig kin. ² In rımnəvhag kimi əriə
 kin narımnar khapsaah ye nuhpikinien minə.

Kini mimə, ³ “!Sərig-ru! Yermamə kirik rimavən mə tikrisuv kweru nai apa ye nəsimien. ⁴ Kini mərig in rimavən mə tikrisuv kweru nai, mipik mivitəg-ətəg fam, kini tiksın rəsaaħ-əsaaħ-pən ye swatuk, kini man minə khauə misən fam.* ⁵ Kini kweru nai tiksın rəsaaħ-pən ye tokrei kapier yame nimoptanə rikəskəh ikin, murə aihuaa əmə. ⁶ Kini mərig mırh rhaktə mhen əpni fam. Kisaukei fam meinai nuairiə rīpəh neiwaiyu-pikien. ⁷ Kini kweru nai tiksın rəsaaħ-pən yerki kwənurkəsik.† Kini mhaktə mehuə. Məknekın, kwənurkəsik rerko əsuun, kini kweru nai rurə mipəh nikuəyen. ⁸ Kini tiksın rəsaaħ-pən ye nimoptanə huvə, kini mhaurə, misəihuə, mhakuə kın kwənkwairiə khapsaaħ. Tiksın kimnhakuə kın kwənkwairiə toti, kini tiksın kimnhakuə kın sikisti, kini tiksın kimnhakuə kın wan handred.”

⁹ Kini Yesu rini-pən min tuk əriə, mimə, “Tukmə kimiə narmamə yame nimətirgimiə rarə, sərig huvə nəgkiarīen e.”

Narmamə tiksın kisaiyoh Yesu kın nīprai nuhpikinien

(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Kini Yesu rīvən In pisin, kini kafan narmamə twelef, iriə narmamə tiksın min khavən minisaiyoh-pən kın nīprai nuhpikinien minə. ¹¹ Kini In rimni-pən tuk əriə mimə, “Narmaruyen

---

4:2: Mat 13:34; Mak 4:33-34 * **4:4:** Kwən e ramsuv kweru nai kirik kamni kimə “wit” rəri-pən norien kape nisuvyen wit. † **4:7:** Yesu rīpəh niniyen kwənurkəsik, mərig rimiini nəərəus kirik yame ror nhirin.

kape Kughen, in nar erkwaig; mærig yakwæni-
 ærhav-pre ta tuk æmiæ. Kini mærig Yo yakamni-
 ærhav-pæn æmæ nuhpikinien tuk narmamæ yamæ
 mine kasæmir iruæ, ¹² ræmhen kin yame Profet
 Aesea rimini mæ,

“ ‘Iriæ tuksarhakïn, misarhakïn pawk, mærig to
 khapæh nisæmien nïpran.

Iriæ to kisærig pawk, mærig to khapæh nharku-
 nien.

Tamæ iriæ kisærig mharkun, kini misarar ye
 nærigien kapæriæ, pæh Kughen tukrivæhsita
 narpinien kape tævhagæ hah kapæriæ.’ ” (*Aes*
6:9-10)

*Yesu ramni-ærhav nïprai nuhpikinien kape yer-
 mamæ yame rimisuv kweru nai*
(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Kini Yesu rimini-pæn tuk kafan narmamæ
 minæ, mïmæ, “? Rhawor e? ? Nakaseinein hanæ
 nïprai nuhpikinien e? Tukmæ ror mækne, ?
 takshawor pæn iran mine mharkun min nïprai
 nuhpikinien minæ min tiksïn? ¹⁴ Nuhpikinien

e, nïpran ramni mæknekin: Yermamæ yame
 rimisuv kweru nai, in ræmhen kin yermamæ
 yame ramni-ærhav nægkiarien kape Kughen.
¹⁵ Narmamæ tiksïn yame kisærig nægkiarien a,
 kisæmhen kin kweru nai yame rimnæsaah-pæn ye
 swatuk. Ræmhen kin yame kimisærig nægkiarien
 kape Kughen, taktækun æmæ Setan rivæhsi-ta min.

¹⁶ Kini narmamæ tiksïn kisæmhen kin kweru nai
 yame rimnæsaah-pæn yerki kapier kini muræ
 aihuaa æmæ. Ræmhen kin yame kisærig nægkiarien
 kape Kughen, rikiriæ ragien tukun, ¹⁷ mærig
 khapæh nhavæhs-huvæyen nægkiarien yerkiria,

masərer kape nīpīg kwakwə əmə. Kini tukmə kharəhpikīn nīpīg əutən, uə narmamə kisor ahas pən kimi əriə tuk Nəgkiarien Huvə kape Kughen, məknekīn kamhamir. ¹⁸ Kini narmamə tiksīn yame kisərig nəgkiarien kisəmhen kīn kweru nai yame rīmnəsaaħ-pən yerki kwənurkəsik. Kisərig nəgkiarien e, ¹⁹ mərig kasətərig pīk tuk narīmnar kape nīmraghien kapəriə. Kini nautə reikuə irəriə, mīvi əriə, ror rikiriə ramvən əmə tuk mane. Norien a roriah nəgkiarien kape Kughen, rīpəħ norien kwənkwan. ²⁰ Kini narmamə tiksīn kisəmhen kīn kweru nai yame rīmnəsaaħ-pən ye nīmoptanə huvə. Kisərig nəgkiarien a, mharkun. Kini mhavəħ kwənkwai nəgkiarien a ye narəyen kapəriə. Iriə tiksīn kamhavəħ kwənkwan rəmhen kīn toti; tiksīn kamhavəħ sikisti; kīni tiksīn kamhavəħ kwənkwan wan hundred ye narəyen kapəriə.”

Nhatətəyen kapətawə rəmhen kīn laet yame raməsiə

(Luk 8:16-18)

²¹ Kini əmə ai, Yesu rīni-pən tuk əriə mīmə, “To kīpəħ nīvəhyen laet kīrik kukrai-pən ye nəkwai baket, uə ye nəpag bed. Nikam. Tukaməkeikei kīruk haktə. ²² Tukmə nar erkwaig, tukaməkeikei kəm. Tukmə kuvrīg əpīs, kīni mərig tukraməkeikei mier-pə ikin rhakak ikin. ²³ Tukmə kīmiə narmamə yame nīmətīrgīmiə rarə, sətərig huvə kīn nəgkiarien e.”

²⁴ Kini Yesu rīni-pən mīn tuk əriə mīmə, “Nəgkiarien e nakasərig, takasəkeikei misərig huvə. Narmamə yame mīne kisərig kafak

4:19: Mat 19:23-24

4:21: Mat 5:15; Luk 11:33

4:22: Mat

10:26; Luk 12:2

nəgkiarinen kɪni mhapəh nisəripən-huvəyen, to khapəh nharkun-huvəyen. Mərig narmamə yamə mine kisərig kafak nəgkiarinen kɪni misəripən huvə, tukhavəh nirkunien min rhaktə haktə. ²⁵ Narmamə yame mine kisəri-pən kafak nəgkiarinen, Kughen tukrivəhsi-pən min nirkunien kɪmi əriə. Mərig narmamə yamə mine kisərig nəgkiarinen e kɪni misor nar apnapig iran, Kughen tukrivəhsi-ta nirkunien kəskəh yame rikiriə raməsik mə iriə kharkun.”

Narmaruyen kape Kughen ramhaktə atuk

²⁶ Kɪni Yesu rini-pən min tuk əriə mimə, “Narmaruyen kape Kughen rəmhen kɪn kweru nai yame yermamə ramsuv yerki nəsimien. ²⁷ Tukmə yenpig, ramapir. Mə yeraan, in raməriwək mamavən. Mərig kweru nai in ramhaktə atuk əmə mamehuə. Mərig kwən a reinein mə rhawor e mamor məknekɪn. ²⁸ Nimoptanə əmə ror kweru nai ramhaktə, mamor nimarɪn, kɪni mavus jihin, kɪni mamkuə kɪn kwənkwan. ²⁹ Kɪni nipig tukmə kwənkwan rimruə, kɪni yermamə ai rivən mamrhi meinai neriaji nipig kafan.”

Narmaruyen kape Kughen ramehuə ye nəsaninien kafan

(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)

³⁰ Kɪni Yesu rimə, “?Narmaruyen kape Kughen in rəmhen kɪn naha nhagin? ? Jakni naha nhagin rimhen? ³¹ In rəmhen kɪn kwənkwai nai kɪrik kamni kɪmə mastad. Kwənkwai mastad rarkwəskwə rapita kwənkwai nai minə fam.

³² Mərig tukmə rəsaah, in murə mamehuə pik, mapita nai minə tıksin. Mamtikimkimin man yerpırig minə khauə masor-pən nimairiə ye rəgrəgin.”

³³ Nıpig fam, Yesu raməvhag kimi narmamə khapsaah kin nəgkiarieren ye nuhpikinien, reriaji atuatur nirkunien kapəriə. ³⁴ In raməgkiar kimi narmamə apnapig ye nuhpikinien əmə. Mərig tukmə In mine kafan narmamə minə, ramhoprai-pən nıprai nəgkiarieren kafan kimi əriə.

*Yesu rini-əhu nimətag ehuə ye tame tahik
(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)*

³⁵ Kini ye nıpig a, mirh rinameiwaiyu, Yesu rini-pən tuk kafan narmamə minə mimə, “Pəh khavən apa nıkar lugun pən.” ³⁶ Kini kisapta ye narmamə, misat-pən ye bot yame Yesu ramkwətə iran, mhavirə. Kini bot minə tıksin kimnhakwasig min kin əriə. ³⁷ Mhavirə, mhavirə, nimətag ehuə kirik ravən kini tahik rehuə pik, ipakə rakətənim kin bot. ³⁸ Mərig Yesu ramapir maməsawə huvə ye nəkwai bot. Mərig narmamə kafan minə kimnhasig In, mhamə, “Yhajoun, !Əmru! !Natuksəmnim, mərig Ik nakpəh nərigien!”

³⁹ Məkneikin Yesu rhekimter məgkiar kimi nimətag mine tahik mimə, “Rapəhrə.” Kini ai nimətag rewaiyu, tahik reiwaiyu; mamərinu min.

⁴⁰ Kini Yesu rini-pən tuk kafan narmamə minə mimə, “? Nakshawor mamhagin məknekin? ? Nhatətəyen kapəmiə rirkək hanə uə?”

⁴¹ Mərig iriə kwənhagin pik. Mamhani-pən tuk əriə minə mhamə, “? Naha e yermamə? ! Nar

apnapig mə nimətag mine tahik, mərig kawor nəkwan!”

5

*Yesu rimməkota nanmin has ye yermamə kirik
(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)*

¹ Kini ai, iriə khatərhav-pən min ye nıkar lugin a, kini mhavhiak mhavən ye kwənmhaan kirik kape nəmə Gerasa. ²⁻³ Kimnhatərhav ye nəkwai bot, kini yermamə kirik rarə misi-pən min ikin kamnim narmamə ikin, mamuə mirəhpikin Yesu. Kwən a ramarə ikin kamnim narmamə ikin. Nanmin has raməmır iran, keinein narkis-ətərekin-ien kin nərəus uə jen. ⁴ Nıpig rıpsaah kisarkis ətərekin nihun mine kwermın kin jen, mərig in ramakapır-pır. Nagheen rehuə, narmamə kaseinein nharaptərekinien. ⁵ Tukmə yenpig uə yeraan, raməmır apa ikin kamnim narmamə ikin uə apa ye tukwas kini mamətəpar apomh, kini maməreih-əreih nıpran kin kapier.

⁶ Nıpig Yesu raməmır hanə isok, yermamə ai rəm, kini raiyu ətkin muə mənımkur ye nımrın. ⁷⁻⁸ Yesu rini-pən tukun mımə, “!Nanmin has, əta!”

Kini nanmin has ai rokr-apomh mımə, “!Eh! Yesu, Ji Kughen yame In yerpırig pik. ?Nakmə takhawor yo e? Yakamaiyoh ik ye nhag Kughen mə takpəh norien nəmhayen kimi yo.”

⁹ Kini Yesu raiyoh-pən kin nhagin. Mərig rımə, “Nhagik e, Nukwao Ehuə, meinai kimawə e khap-saah.” ¹⁰ Məknekin ramasək ətgin Yesu m-rıpsaah mə tukripəh nəkota-pənien əriə apa isok.

11 Kini ikin a, pukəh minə khapsaah ikin. Kasəruk ye nihu tukwas a. 12 Kini nanmin has minə ai kisasək mhani-pən tuk Yesu mhamə, “Takəta-pən irəməwə yerki pukəh minə e.” 13 Kini Yesu reighan kin əriə kamhavən. Kisəta ye yermamə ai, kini mhavən yerki pukəh minə. Pukəh minə ai khapsaah ipakə tuk tu taosen. Kisaiyu miseiwaiyu ye nəpatu, mhavi-ərhav misəmnim ye tahik.

14 Narmamə kape nəviginien pukəh minə kasərer aikin masəm pukəh minə kasəmnim, kini kisaiyu mhavən apa iməriə ikin minə, kini misəvsao kin. Kini misəvsao apnəpig kin yerkwānu minə ipakə tuk əriə. Kini narmamə ai khavən tukun misəm. 15 Khauə misəm Yesu, misəm yermamə ai, nukwao ehūə kape nanmin has rimnaməmīr iran kupən. Misəm ramkwətə mivəhsi-pən neipən. Kini nirkunien kafan ruahuvə. Narmamə minə ai kisəm khagin. 16 Kini nəmə minə kimisəm Yesu rimnəkota nanmin has kisəvsao kin yermamə yame nanmin has rimnaməmīr iran kupan, mine pukəh. 17 Kini nəmə aikin kisaiyoh-pən skai Yesu mə tukritərhav a iməriə ikin.

18 Kini ai Yesu ratpən ye bot. Yermamə yame nanmin has rimnaməmīr iran ramaiyoh-pən In mə iriu min. 19 Mərig Yesu riməni-əhu, mimə, “Nikam. Takvən apa imam yerkwānu kimiə kafam narmamə minə, kini məvsao kin narimnar yame Kughen rimnor kimik, meinai rikin rimneiwaiyu pik tuk ik.”

20 Kini kwən ai ritərhav mivən kwənmhan kirik nhagin e Dikapolis, kini maməvsao kin norien

yame Yesu rimmnor iran. Kini narmamə fam kisərig, kisakur kin.

Yesu rimmnor huvə piraovin kirik yame rimivəh nəmhəyen, mor huvə min piakəskəh kirik yame rimamhə ramragh min
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Kini Yesu rivəh bot məviəfugin ye nıkar lugin mivhiak. Mivhiak hanə, narmamə khapsaah khauə misərer kurao kin. ²² Yamehuə kirik kape niməhuak kape nəmə Isrel, nhagin e Jaeras, ruə məm Yesu, mənımkur ye nımrin ²³ kini masək ətgin, mimə, “Yhajoun, piakəskəh kafak nimhəyen rineriaji. Yuə-ru mərəhu-pən kwermim iran, pəh in rəsanin.” ²⁴ Kini Yesu rivən iriu min.

Kini narmamə khapsaah kımnhakwasig kin əriu. Mamhasig-sig əriə minə, misarkurao ye Yesu. ²⁵ Piraovin kirik aikin rimivəh nəmhəyen kape piraovin. Rimivəh nimhəyen ai meriaji newk twelef, nəmhəyen rapəh nirkəkien. ²⁶ Nıpig minə fam, ramərig nəmhəyen. Kini rivən məm dokta minə, moriah fam kafan mane ye nəmhəyen kafan. Mərig nəmhəyen rıpəh neiwaiyuyen; ramor pik. ²⁷⁻²⁸ Nıpig rımnərig nəvsaoyen kin Yesu, kini rikin rəsik mə, “To yakpirap neipən kafan, mıpiəsanin.” Kini mivən mıkwasig kin narmamə yamə mine kımnhakwasig kin Yesu, kini mərao-pən mırıp neipən kape Yesu. ²⁹ Nıpig rımırap əmə neipən kafan, məsanin. In mırkun mə to rıpəh min nərigien nəmhəyen.

³⁰ Məknekin, Yesu rərig yerkin, mırkun mə nanmin kafan ror huvə yermamə kirik. Kini

rarharha maiyoh əriə mə, “?Pa e rimirap Yo?”

³¹ Narmamə kafan khani-pən tukun mhamə, “! Əmru! Kitawə khahum. ?Rhawor e nakamaiyoh mə pa e rimirap Ik?”

³² Mərig Yesu rarharha mamarhakın yermamə yame rimirap In. ³³ Məknekin, piraovın ai rərig mırkun naha nhagin yame rimmor in, kini muə məm Yesu, mənimkur ye nimirin. Migin pawk, mini fam ye nəfrakisien kafan. ³⁴ Mərig Yesu rini-pən tukun mə, “Piakəskəh, nhatətəyen kafam rimmor ik naknəsanin. Takamvən ye nəmərinuyen. Kafam nəmhəyen ruirkək.”

³⁵ Yesu raməgkiar hanə, narmamə tiksın khasi-pən apa imei Jaeras, yamehuə kırık kape niməhuak kape nəmə Isrel, mhatərhav-pə. Mhani-pən tuk Jaeras mhamə, “Takpəh norien narkutien kimi Yhajoun mikir mivən. Kafam piakəskəh ruamhə ta.”

³⁶ Kini Yesu rimmərig nəgkiarien a, mini-pən tuk Jaeras mə, “Takpəh niginien. Hatətə əmə irak.”

³⁷ Kini Yesu rini-əhu narmamə mə tukhapəh nhakwasigien kin. Kini mikir əmə Pita, mine Jemes, mine Jon, piau Jemes irisir min.

³⁸ Khatərhav-pə imei yemehua a. Yesu rəm mə narmamə khapsaah aikin. Kisasək mamhauvrig-uvrig pik. ³⁹ Rauru-pən imə mini-pən tuk əriə mə, “?Rhawor nakamhauvrig-uvrig pik a? Piakəskəh ripəh nimhəyen, mərig ramapir əmə.” ⁴⁰ Kisərig, kisərh iakei iran.

Məknekin Yesu rher-yerhav kin əriə apa iruə, mipəh əmə rim piakəskəh a, mine nisini mine

kwərə misir ai yame karhikwasig kin In. Khavən misəm piakəskəh a. ⁴¹ Kini Yesu rivəh kwermīn mīni-pən tukun mə, “Talita kum.” (Ye nəgkiarien kapəriə, nīpran rīmə, “Piakəskəh, yakamni-pre tuk ik mə, ‘Hekimter’.”) ⁴² Məknekīn, piakəskəh a rhekimter məriwək. (Kafan newk twelef əmə.) Kimisəm norien ai Yesu rīmnor, kisakur pik kin. ⁴³ Kini Yesu rīni-pən tuk əriə mə, “Takhapəh nisəvsəoyen kin norien e kimi narmamə. Kini havəhsi-pən nəvigīnien kirik kimin pəh rən.”

6

Nəmə ime Yesu kimisəpəh In (*Mat 13:53-58, Luk 4:16-30*)

¹ Kini Yesu ritərhav mīn aikīn, mivən apa iman ikīn. Narmamə kafan mīnə kīmnhakwasig kin. ² Sabat yame ramuə, In rīmnəvhag kimi narmamə apa nīməhuak kape nəmə Isrel. Narmamə khap-saah aikīn. Kini kisərig kafan nəgkiarien, kisakur pik kin. Mamhani mhamə, “Man, ?In ravəh hiə nīrkunien e? ?Ramhawor mivəh nīrkunien? ?Rhawor mor nīmtətien mīnə e? ³ Kitawə kwənharkun ta kwən e. In kwajikovə əmə kape yermamə yame ravhirəkīn narīmnar kin nai. Nīsini e Meri; kini naorahini mīnə e Jemes, mīne Josef, mīne Judas mīne Saemon. Kini kafan kakə mīnə kasarə mīn e kitawə miriə.” Kini narmamə mīnə a kasəməkīn In. ⁴ Mərig Yesu rīni-pən tuk əriə mə, “Tukmə profet kirik kape Kughen, narmamə tukhasiai in. Kini mərig, narmamə iman ikīn, mīne kwənərəus kafan mīnə, iriə pīsīn əmə khapəh nhasiaiye in.” ⁵ In a kwənmhaan a, rīpəh nor-pikien

nimtätien. Mərig In rərəhu-pən kwermın ye narmamə kwatıksın yamə mine kamhamhə, kini mor huvə əriə. ⁶ Mərig Yesu rımnəm mə narmınə iman ikin kapəriə nhatətəyen rirkək, rakur.

Yesu rher-yerhav kin kafan narmamə twelef mə tukhatərhav misəvsao kin narmaruyen kape Kughen

(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

Kini ai, Yesu rəriwək mamarkurao yerkwanu minə aikin maməvhag kimi narmamə. ⁷ Kini mokrən kin narmamə twelef kafan mə tukhauə, kini miyəhsi-pən nehuəyen kimi əriə tuk nəkotayen nanmın has ye narmamə. ⁸ Kini mimə, “Tukmə nakamhavən ye swatuk, mhapəh nhavəhyen nar kirik. Takhapəh nhavəhyen bred, uə nitip uə mane. Takhavəh əmə kaskin. ⁹ Kini mhavəhsi-pən sandel, mərig takhapəh nhavəhyen neipən kiraru kiraru.” ¹⁰ Mini-pən min tuk əriə mimə, “Nipig tukmə nakhavən yerkwanu kirik, misarə ye nimə kirik, nimə a in a taksarə əmə ikin miseriaji mhatərhav ikin mamhavən. ¹¹ Mərig tukmə yerkwanu kirik ripəh norkeikeiyen əmiə mə takhavən iməriə ikin, mhapəh nisətərigien kin əmiə, takhatərhav iməriə ikin, misarpita-arpita nimokrur ye sandel kapəmiə. Norien e tukror nımtätien mə narmamə yerkwanu a kimisor nar kirik rapəh nəmhenien.”

¹² Kini ai iriə khatərhav, mhavən, mhani-pən tuk narmamə mə tuksarar ye nərigien kapəriə tuk təvhagə hah. ¹³ Kini masəkota nanmın hah minə ye narmamə khapsaah. Kini masətəg-pən nehe

kwənkwaɪ olif* ye kapən kapə narmamə khapsaah
yamə mine kamhamhə, kini khahuvə.

*Herod rimə ta mə Jon Baptaes ruəmragh min
(Mat 14:1-2; Luk 9:7-9)*

¹⁴ Kini nəvsaoyen kin Yesu ritərhav, kini king
kape nar aikin, nhagin e Herod, rərig. Narmamə
tiksin khamə, “Mə Jon Baptaes a. Mə riməmragh
min kini mamor pik nımtətien.”

¹⁵ Mərig narmamə tiksin khamə, “Nıkam. Mə
Elaeja.”

Kini mərig tiksin khamə, “Mə profet pisin kirik.
Rəmhen kin profet kupən kape Kughen.”

¹⁶ Mərig Herod rimnərig, mimə, “Nıkam. Mə
Jon Baptaes e, yame yimnərəru ta nipətək nuan.
Yakmə rimimragh min.”

¹⁷ Herod rikin rimnəsik məknekin meinai in
apa kupən, rimirəhsi-pən Jon Baptaes ye kal-
abus meinai piauni Filip rinamkir piraovın kirik,
nhagin en Herodias; kini en, Herod rikir-ta min.

¹⁸ Mərig Jon rimini-pən tuk Herod mə, “Kamni-
əhu mə takpəh nikir-tayen piraovın kape piam.”†

¹⁹ Kini niemha rhai Herodias tukun, mə tukrhopni
Jon, mərig rineinein ²⁰ meinai Herod rimisiai Jon,
mirkun mə in yermamə atuatur kape Kughen, kini
maməm vi vi in. Nipig Jon raməgkiar mukrekin ka-
pan kapə Herod, kini Herod rorkeikei mə tukrərig
min.

* **6:13:** Olif in nai kirik kamən kwənkwan. Kamarkwəsis min
nehen kamor oel kin. **6:13:** Jem 5:14 **6:14:** Mat 16:14;
Mak 8:28; Luk 9:19-20 † **6:18:** Kughen ramni-əhu mə takpəh
nikirtayen piraovın kape piam ye Lev 18:16, mine ye 20:21. Kini
mərig tukmə piam rimhə, kafan kwajikovə rirkək, takaməkeikei
mikir kafan piraovın. (Dut 25:5-6). **6:19:** Lev 18:16

²¹ Məriḡ nipiḡ kirik, Herodias rimiṽəh kwənmhaan tuk nhopniyen Jon. Herod rimmor nəviḡinien ehuə kirik mamor nipiḡ kafan yame rimmnarha iran. Kini mokrən kin gavman kafan, mine namehuə minə kape mobael, mine namehuə minə tiksın apa Galili; khauə ye nəviḡinien kafan. ²² Kini piakəskəh kape Herodias rīvən min aikin, mamor danis ye nimiria. Nipiḡ Herod mine in minə tiksın kimisəm, rikiria ragien tukun.

Kini Herod rini-pən tuk piakəskəh ai mə, “Tukmə nakorkeikei naha nhagin, yakirkun nivəhsi-preyen kimik. ²³ Yakamni kwəsu əgkəp mə nar yame nakorkeikei mamaiyoh yo kin, yakirkun nivəhsi-preyen. Nar apnapig tukmə rehuə pawk, yakirkun nivəhsi-preyen kim ik.”

²⁴ Kini ai piakəskəh ai ritərhav maiyoh nisini mimə, “?Nisirik, jakaiyoh-pən kin naha nhagin tuk rimik?”

Kini ai rini-pən tukun mə, “Takvən maiyoh kin kapən kapə Jon Baptaes.”

²⁵ Məknekin, piakəskəh ai raiyu, miṽən məm yermaru, kini mimə, “Yakorkeikei mə taktəkun əmə takrəh kapən kapə Jon Baptaes, mukrai-pən ye tikiplet, mirəh muə kimi yo pəh yakəm.”

²⁶ Nəḡkiarien ai ror King Herod rəriḡ rahas pik, meinai rimmor nəḡkiarien əutən ye nimri in minə tiksın. To rirəh nəpəhyen. ²⁷ Ror pən, rher-pən kin mobael kirik mə tukrivən mikisəru nipətək nuai Jon, mirəh kapan kapa muə. Kini mobael ai rīvən apa kalabus, mikisəru ta nipətək nuai Jon, ²⁸ mərəhu-pən kapan kapa ye tikiplet. Miṽəhsi-pən kimi piakəskəh ai, mə tukrivəh miṽən kimi nisini.

²⁹ Məriḡ narmamə kape Jon Baptaes kimisəriḡ

nəvsaoyen kin, khavən mharəh nīpran, mhavən misərəhu-pən ye nəpəəg kapier.

Yesu rimivəh nəviginien rikəskəh, mor ripsaah, maməvigin narman faeftaosən kin

(Mat 14:13-21; Luk 9:11-17; Jon 6:1-14)

³⁰ Kini aposol minə kape Yesu khasi-pən min yerkwanu yamə mine Yesu rimnher-pən kin əriə ikin, mamhauə misəvsao-pən kin norien kapəriə mine nəvhagien kapəriə kimin. ³¹ Mərig narmamə khapsaah kinnhauə masəm In, kini iriə kafan narmamə minə kapəriə nīpig rirkək tuk nəviginien. Kini rini-pən tuk kafan narmamə minə mə, “Hauə, pəh khavən apa ikin narmamə kharkək ikin kini misapis.”

³² Kini ai Yesu mine kafan narmamə minə khavən ye bot mhatərhav mhavən ikin narmamə kharkək ikin. ³³ Mərig narmamə khapsaah kisəm Yesu mine kafan narmamə minə kinamhavən, kini kharkun əriə. Kini khatərhav iməriə yerkwanu minə, misaiyu əkupən kin əriə. ³⁴ Mərig Yesu rimivhiak məm narmamə khapsaah aikin, kini rikin rewaiyu tuk əriə meinai iriə kisəmhen kin sipsip minə tiksın yame yermamə rikək yame ramarha huvə tuk əriə. Kini In raməvhag kimi əriə mamni narimnar ripsaah.

³⁵ Rinamenaiyu, narmamə kape Yesu khauə misəm In. Mhani-pən tukun mhamə, “Kwənmhan əkwak eikin e, kini rinamenaiyu. ³⁶ Takher rik rik kin narmamə minə e, pəh khavən apa yerkwanu ipakə minə mhavəh nəriə kirik nəviginien.”

³⁷ Mərig In rini-pən tuk əriə mīmə, “Rhuvə mə kimiə əmə taksəvigin əriə.”

Mərig iriə khani-pən tukun mhamə, “?Jakshawor? ?Nakmə jaksoriah apnapig əmə tu handred taosen vatu‡ ye bred, mhawəhsi-pən kimi əriə?”

³⁸ Mərig raiyoh əriə mīmə, “?Nakhavəh bred kuvhuun? Havən-ru misəm.”

Khavən misəm nıpar bred kirkirip əmə mine kəmam kiraru.

³⁹ Kini Yesu ruh rikiriə mīmə, “Takhani-pən tuk narmamə minə en khavən yerki mənvhirik yame rhuvə, misəkwətə ye nımrin nımrin.” ⁴⁰ Nımrin tiksın wan handred. Kini nımrin tiksın fifti. ⁴¹ Kini ai Yesu rivəh bred a kirkirip mine kəmam a kiraru, mıvaag haktə mını vi vi Kughen tukun, mhapuhapu bred mine kəmam, mıpik-pən kimi kafan narmamə mə tukhapik misəvigin narmamə minə a kin. ⁴² Kini iriə kisəvigin tupriə rəsiis ⁴³ misəpəh nıpərpər bred mine kəmam. Kini kafan narmamə minə kimnhavai-pən ye nitip twelef khakwar min. ⁴⁴ Narmamə ai kimisəvigin, narman əmə, kisəmhen kin faef taosen.

*Yesu rameriwək haktə ye nımar mar tahik
(Mat 14:22-33; Jon 6:15-21)*

⁴⁵ Məknekin Yesu rini-pən tuk kafan narmamə mə tukhavəh bot kapəriə, misəviəfugin misəkupən mamhavən apa ye nıkar lugun, mhavən yerkwanu kirik, nhagin e Betsaeda. Pəh In raməmır, mher rik rik kin narmamə pəh kamhavən iməriə

---

‡ **6:37:** Nakirkun min niniyen məknekin, “?Nakorkeikei mə jaksoriah mane yame yermamə kirik tukror wok tukun makuə seven uə?” **6:44:** Mak 8:1-9

minə. ⁴⁶ Yesu raowia kin əria, mapitan kin əria, mhaktə mivən ye takwar kirik maməhuak.

⁴⁷ Rinəpignəp, bot ai raməmır hanə apa ye tame lugun. Mərig Yesu In raməmır pisin apa fiak.

⁴⁸ In maməm əria kasəsua ye bot, misəm rəutən meinai nımətag ramuh əria. Kisərig rahah misəsua ye bot ipakə reraan, kini Yesu rəriwək ye nımar mar tahik mivən pakə tuk əria. Natukrapita əria, ⁴⁹⁻⁵⁰ mərig iriə kimisəm raməriwək ye nımar mar tahik, khamə ta yarmhə. Kisətapar mhagin pik.

Mərig Yesu rini-pən tuk əria mə, “Takhapəh nhaginien. Mə Yo əmə e.” ⁵¹ Kini ratpən ye bot, nımətag ror infamien. Kisəm kisakur rikiriə ragien. ⁵² Mərig kapəria kapə riskai hanə. Kimisəm pawk Yesu rımnəvigin narmamə khapsaah kin bred, məpəh irəkwak ramswin, mərig kimnhapəh nharkunien mə In pa.

*Yesu rımnor huvə narmamə kimnhamhə apa Genesaret
(Mat 14:34-36)*

⁵³ Kini iriə kisəviəfugin ye lugun ai mhavhiak ye kwənmhaan kirik nhagin e Genesaret. Mhavi-tərəkin kapəria bot aikin. ⁵⁴ Kini mhavhiak, narmamə min aikin kimisəm Yesu kini kharkun In. ⁵⁵ Kini kisaiyu mhavən apa iməriə minə mhapik narmamə yamə mine kimnhamhə ye nikaokao mhavən ikin pukaa Yesu ramvən ikin. ⁵⁶ Ikin minə fam Yesu ramvən ikin, yerkwanu ehua, mine yerkwanu kwəskwəh, narmamə minə khapik narmamə minə kamhamhə, masərer əswasig kin ye swatuk pisiək. Kini misasək ətgin mə

tukreighaan kin narmamə kamhamhə pəh kharap əmə nipeihage neipən kafan. Kini narmamə mifam yamə mine kimnharap, kimisəsanin.

7

Nəmhajoun kape loa kape Moses kamhani hah Yesu

(Mat 15:1-20)

¹ Namhajoun tiksın kape loa kape Moses iriə Farisi minə khasi-pən Jerusalem mhauə misofugin-pən tuk Yesu ² kini misəm mə narmamə tiksın kape Yesu kasəvigin mamhavəh nəmkimik kirik meinai khapəh nisərvayen rəri-pən natuakəmien kape nəmə Isrel. ³ (Farisi minə, mine nəmə Isrel minə fam kamhakwasig kin narəyen kupən kapəriə. Tukmə khapəh nisərvayen rəri-pən norien kapəriə, to khapəh nisəviginien. ⁴ Kini, tukmə khasi-pən apa maket, mhauə yerkwanu, kini mhapəh nisərvayen, to khapəh min nisəviginien. Kapəriə natuakəmien ripsaah ye nikarin kape nəspir-tayen nəmkimik ye pənkin, mine sospen mine besin kapəriə).*

⁵ Kini Farisi minə mine namhajoun kape loa kape Moses kinəsaiyoh Yesu mhamə, “? Rhawor kafam narmamə khapəh nisəri-pəniyen kapətawə natuakəmien yame kaha minə kimnəsəvhag-pə kin kimi ətawə? Kafam narmamə minə kasəvigin mhapəh nisərvayen rəri-pən natuakəmien kapətawə.”

---

* **7:4:** Nəmə Isrel kisəuji-pən min loa tiksın tuk loa kape Moses. Kini ai mharai-pən ye nəkwəkwə kirik kimə, Mishnah.

⁶ Kini Yesu rini-pən tuk əriə mīmə, “Eh. Kapəmiə niniyen rhuvə, məriḡ kapəmiə norien in rahas. In apa kupən, profet kirik kape Kughen, nhagin e Ae-sea, rimməfrakis ye nıkarın kapəmiə mirai mamni mə,

“ ‘Nəmə mınə a kamhani apnapıḡ əmə nəfrakisien irak ye nheriə, məriḡ rikiriə raməmır isok pik tuk Yo.

⁷ Kasəhuak məriḡ kasəhuak təkun əmə.

Kini kapəriə nəvhagien kamhani mhamə nəḡkiarien e kape Kughen, məriḡ ror əmə nəriḡien kın kape yermamə.’ ” (*Aes 29:13*)

⁸ Kini Yesu rini-pən tuk əriə mə, “Kimiə nakwəsəpəh loa yame Kughen rımivəhsi-pre, kini mınamhakwasıḡ əmə kın nəriḡien kape yermamə.”

⁹ Kini mını-pən mın tuk əriə mə, “? Kimiə nakhmə nakharkun pik nar? !Məriḡ nakwəsəpəh loa kape Kughen mınamhakwasıḡ əmə kın narəyen kape kaha mınə! ¹⁰ Səm-ru, Moses rımını kupən mımə, “Takhasiai nisınmiə mine rımimiə.’ (*Eks 20:12; Dut 5:16*)

Kini mımə, ‘Yermamə yame ramni hah nisını uə rımni tukhopni.’ (*Eks 21:17; Lev 20:9*) ¹¹ Məriḡ kimiə nakhani-əhu narmamə mə tukhapəh nisasıtuyen ye mamə mine tatə kapəriə, mhamə tukhani-pən tukəriə mhamə, ‘Eh. Yakeinein nivəhsi-preyen nar kirik meinai yakvəhsi-pən ta fam kimi Kughen, kini to yakpəh nivəhsi-ta-mınien mivəhsi-pre kimik.’ ¹² Nakasəvhag kimi narmamə məknekın misətapıḡ kın nasıtuyen yame narmamə tuksor kimi nisınriə mine rımriə. ¹³ Ror pən narəyen kapəmiə yame nakasəvhag kın kimi narmamə

ramor təkun nəgkiarien kape Kughen. Kini masor narimnar khapsaah ror məknəkin.”

14 Kini Yesu rokrən kın narmamə mə tukhauə mın. Mini-pən tuk əriə mə, “Taksətərig huvə, misərig mharkun. 15 Nar raməmır iruə, tukmə rıvən yerki yermamə, to rıpəh norien rəmkimik ye nımri Kughen. Nar ramtərhav yerki yermamə ramor nəmkimik ye nımri Kughen. 16 Yermamə yame nımətergin rarə, tukrərig huvə nəgkiarien e.”†

17 Kini Yesu rəta mın ye narmamə ai, mıvən imə. Kini narmamə kafan kisaiyoh kın nıprai nuhpikinien yame in rımını. 18 Kini rini-pən tuk əriə mımə, “? Rhawor? ? Kimiə mın nak-seinein? Takharkun mə narimnar yame kamən to rapəh norien yermamə rəmkimik ye nımri Kughen. 19 Narimnar yame ror məknakin to rıpəh nıvənien yerkin. Mıvən ye tıpeuə en mıpıtərhav hanə mın.” (Nəgkiarien a kape Yesu rini huvə fam nəviginien mınə ye nımri Kughen).

20 Kini In mımə, “Mərig narimnar yame ramsipən yerki yermamə in en ramor yermamə raməmkimik ye nımri Kughen. 21 Meinai yerki yermamə, nərigien hah rıpsaah, rəmhen kın nəkrəhyen kın pıraovın, nəhopniyen yermamə, napır-pənien tuk piakwənahin, nəkrəhyen, 22 nəptigien kın nautə, norien has, nor-apnərigien nar, neikuəyen, nıniyen nıkar jır, nanıpinien, nəgkiar-ausitien, mıne nətəwaoyen. 23 Norien has mınə a kamhası-pən yerki yermamə mor yermamə raməmkimik ye nımri Kughen.”

† 7:16: Nəgkiarien ye v. 16 rıkək ye kopi akwas tiksın kape Niutestamen. Keinein mə Mak rımırai əfrakis uə nıkam.

*Piraovin kirik yame pəh nien mə kwənərəus kape
Isrel ramni nəfrakisien ye Yesu
(Mat 15:21-28)*

²⁴ Kini Yesu ritərhav min aikin meiwaiyu ərhav kwənmhaan ehua kirik, nhagin e Taea. Maiyu apis-apis pawk, mivən imə, mərig narmamə a kharkun mə In eikin e. ²⁵⁻²⁶ Kini piraovin kirik, nanmin has rimnəmır ye kafan piakəskəh. Pian ai pəh nien mə kwənərəus kape Isrel. In rimnarha apa Fonisia, ye provins a Siria. Kini rimnərig nəvsaoyen kin Yesu, kini ruə, mənımkur ye nımrin masək ətgin mə tukrəko ta nanmin has ye kafan piakəskəh.

²⁷ Mərig Yesu rini-pən nuhpikinien kirik tukun mimə, “Pəh kwajikovə minə əmə tuksəvigin tupriə rəsiis. Ripəh natuatukien mə tukvəh nəviginien ne kwajikovə karakikin-pən kimi kuri minə.”‡

²⁸ Mərig piraovin ai rini-pən tukun mə, “Yemasur, nəfrakis. Mərig kuri minə kharkun nisəniən nımsımsi nəviginien ne kwajikovə minə yame raməsaah-pən ye nəpəəg tebol.”§

²⁹ Kini Yesu rini-pən min mə, “Nımnhorpin məknən nəgkiarien, rhuvə. Nanmin has ruatərhav ta ye kafam piakəskəh. Rerig-pən imam yerkwanu.”

---

‡ **7:27:** Yesu raməgkiar kin kuri meinai nəmə Isrel iriə khamə nəmə Fonisia mine nəmə Siria kisəmhen kin kuri. Ror pən khamə takasitu ye kwajikovə minə kape nar Isrel, mipəh nasituyen ye kwajikovə minə kape tanə pisin. § **7:28:** Pian a rimnəgkiar kin nımsımsi nəviginien ror nuhpikinien kin. Mə Yesu ramasitu ye narminə Isrel, mərig nıpar nasituyen kafan in aikin. To rapəh nəhipən-fam-ien kimi narminə Isrel.

³⁰ Piraovın ai rirerig-pən iman yerkwanu məm kafan piakəskəh ramapir huvə ye nikaokao. Nanmın has ruatərhav iran.

Yesu rımnor huvə kəru kirik, mor huvə mın rəgkiar

³¹ Kini ai, Yesu ritərhav mın provins a Taea, kini meiwaiyu-pə mapita provins a Saedon, muə e Galili, mivən kwənmhan ehua kirik nhagin e Dikapolis. ³² Kini kharəh kəru kirik yame rıpəh nəgkiarrien, mhauə kımın. Misaiyoh-pən Yesu mə tukrərəhu-pən kwermın ye yermamə ai, pəh rhuvə.

³³ Kini Yesu rıvəh yermamə ai, mıravən isok tuk narmamə, mivəhsi-pən kwənkwai kwermın ye nımətərgi yermamə ai, məjai kwənkwai kwermın, kini mırıp neramı yermamə ai. ³⁴ Kini marha faktə ye neai, mərig kafan nərigien rıpam, kini meihagh əpir. Kini mını-pən tuk yermamə ai mə, “! Efata!” (Nıpran rımə, “!Ekwag!”). ³⁵ Məknekin, nımətərgi yermamə ai rək wag, kini neramın rihuatuk, məgkiar huvə.

³⁶ Kini Yesu rını-əhu ətən tuk narmamə mə tukhapəh nisəvsaoyen kın norien a. Mını-əhu ətən pawk, mərig iriə kisəvsao kın mamharpın. ³⁷ Kini iriə kisakur pik kın nımtətien a, mamhani mhamə, “Man. Kwən a rapita. Rırkun nar əfrakis. Ramor huvə kəru mınə mınə narmamə khapəh nisəgkiarrien.”

8

Yesu rımnor nımtətien kirik, maməvigən narman

*fo taosen**(Mat 15:32-39)*

¹ Ye nīpig a, narmamə khapsaah khauə mīn misəm Yesu. Iriə, nəriə nəviginien rirkək. Ror pən Yesu rini-pən tuk kafan narmamə mīnə mə,² “Ririk reiwaiyu pīk tuk narmamə mīnə e. Kitawə miriə kasəmīr nīpig kisīsər, kini nəriə nəviginien rirkək.³ To yakher-pən kin əriə yerkwānu kamhavən, kirik rəmkərəv ye swatuk, nīmriin rapīg, kini rīmīr, meinai tiksīn kimnhasi-pən isok.”

⁴ Kini narmamə kafan mīnə khani-pən tukun mhamə, “?Tukhavəh hiə nəriə nəviginien? Ikin eikīn e kwənmhan əkwak.”

⁵ Kini Yesu raiyoh əriə mə, “?Məriğ bred kuvhuun en?”

Khamə, “Bred seven.”

⁶ Kini Yesu rini-pən tuk narmamə ai mə, “Taksəkwtə.” Kini mivəh nīpar bred ai, mīni vi vi Kughen tukun, kini makapīr-pīr, məhi-pən kimi kafan narmamə mə tuksəvīgīn narmamə kin aikīn. Kini ai iriə kisōr.⁷ Kwaji kəmam tiksīn mīn aikīn. Yesu rini vi vi Kughen tukun, mīni mə tukhavəhsi-pən mīn kimi narmamə ai.⁸ Kini kisəvīgən, tupriə rəsiis fam. Misəpəh nīpərpərin mhavai-pən ye kəmeiru ehua seven.⁹ Iriə kiməsəvīgən, narman əmə, rəmhen kin fo taosen. Kini Yesu rher rik rik kin əriə.¹⁰ Kini ai iriə kafan narmamə mīnə, mhavən ye bot, mhavən apa kwənmhan ehua kirik, nhagin e Dalmanuta.

*Nəmhajoun mīnə kape loa kape Moses khamə
tuksəm nīmətātien kirik
(Mat 16:1-4)*

11 Kini ai, Farisi tiksın khauə masəni-əhu Yesu mə to rapəh norien nımtətien kırık ye nımrırıə ye nəsanınien kape Nanmın kape Kughen. 12 Kini Yesu rıkin rəpou, meihagh əpır, mını-pən tuk əriə mə, “?Rhawor e kimiə narmamə nakəsarə ye rao e, nakhamə taksəm nımtətien kırık? Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə taktəkun ai, to nakhapəh nisəmien nımtətien kırık ror məknenkin.” 13 Kini Yesu rəpəh namhajoun mınə a, matpən mın ye bot, məviəfugin-pən ye nıkar lugun.

*Yesu rımnor kwırıg kimi kafan narmamə mınə meinai kaparhia kapə riskai pik
(Mat 16:5-12)*

14 Kini ai Yesu mınə kafan narmamə mınə khavən ye bot, misəru kin bred mhavəh əmə nıpər bred kırıkianə əmə. 15 Kini Yesu rımnor kwırıg kimi əriə ye nuhpıkinien mımə, “Takasərig əmiə tuk ‘yis’ kape Farisi mınə, mınə Herod.”*

16 Kini kınəsaiyoh əriə mınə kin nıprai nuhpıkinien a, mhamə, “?Tukmə ror kwən e rımə kımnhapəh nhavəhyen bred uə?”

17 Mərig Yesu ruirkun ta nərigien kapəriə. Mını-pən tuk əriə mə, “?Rhawor e nakasəm əmiə mınə mə bred rıkək? ?Nakshawor mhapəh nisəm-huvəyen? ?Mıshawor mhapəh nisərig-huvəyen? Kapəmia kapə riskai pik. 18 Nımrımıə pawk əmə eikin, mərig nakhapəh nisəmien. Nımətərgimıə pawk əmə eikin, mərig nakhapəh nisərigien.

8:12: Mat 12:39; Luk 11:29   * **8:15:** “Yis” in nar kırık ror bred raməsiis. Yesu ramni yis meinai nəwhagien kape nəmhajoun kape loa kape Moses mınə Herod rıvən yerki narmamə, ror nərigien kapəriə raməsiis kin nahasien.   **8:15:** Luk 12:1   **8:17:** Mak 6:52

Tukmæ ror nakwəsərukɪn fam narɪmnar yame kɪtawə kɪmɪsɔr. ¹⁹ Nɪpɪg yɪmɪvəh nɪpar bred kɪrkɪrɪp, makapɪr-pɪr, məhi-pən kɪmɪ narman faef taosen kɪsən, mərɪg kɪmɪsəpəh nɪpərpər nəvɪgɪnɪen, ?nakhavai-pən ye nɪtɪp kuvhuun?”

Khamə, “Twelef.”

²⁰ Kɪnɪ rarə maɪyoh mɪn ərɪə mə, “Nɪpɪg yɪmɪvəh nɪpər bred seven, məhi-pən kɪmɪ narman fo taosen kɪsən, kɪnɪ mhapəh nɪpərpərɪn, ?nakhavai-pən ye kəmeɪru kuvhuun?”

Khamə, “Seven.”

²¹ Mərɪg əmə rɪnɪ-pən tuk ərɪə mə, “?Mərɪg rha-wor? ?Nakaseinein hanə Yo?”

Yesu rɪmnor huvə nɪmrɪn pɪs kɪrɪk rhuvə mɪn

²² Kɪnɪ ai khauə mhavhiak mɪn yerkwanu kɪrɪk nhagɪn e Betsaeda. Kɪnɪ narmamə tɪksɪn kharəh nɪmrɪn pɪs kɪrɪk mhauə kɪmɪ Yesu mə tukrərəhu-pən kwermɪn iran. ²³ Kɪnɪ Yesu rɪwəh kwermɪ yermamə ai mɪkɪr mɪravən isok tuk yerkwanu. Kɪnɪ ai, rəjaj nɪmrɪn, kɪnɪ mərəhu-pən kwermɪn iran, mɪmə, “?Nakarha maməm nar uə nɪkam?”

²⁴ Məknekɪn, yermamə ai rəm nar. Kɪnɪ mɪmə, “Nəfrəh, yakaməm narmamə kaseriwək. Mərɪg kɪsəm nəmhen əmə ɪrɪə nɪ mɪnə.”

²⁵ Kɪnɪ Yesu rarə mərəhu-pən kwermɪn ye nɪmrɪn, kɪnɪ ai yermamə ai rarə huvə. Kɪnɪ nɪmrɪn rəmtɪr, məm huvə nar. ²⁶ Kɪnɪ Yesu rher-pən kɪn mamnɪ mɪmə, “Takvən apa imam ɪkɪn, mərɪg takpəh nɪvənɪen yerkwanu e nɪmasɪ-pən ɪkɪn.”

*Pita in ramnɪərhav mə Yesu In Kristo
(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)*

27 Kini ai Yesu mine kafan narmamə khatərhav min mhavən yerkwānu minə ipakə tuk kwənmhan ehuə kirik nhagin e Sisaria Filipae. Kisəriwək mamhavən ye swatuk, Yesu ramaiyoh əriə mə, “? Mərig narmamə kamhani mə Yo e pa?”

28 Kini khani-pən tukun mhamə, “Tiksin khamə Ik e Jon Baptaes; tiksin khamə Ik e Elaeja tu; kini tiksin khamə Ik e profet kupən kirik kape Kughen.”

29 Kini In raiyoh əriə mə, “? Mərig kimiə nakamhani mə Yo e pa?”

Mərig əmə Pita rimə, “Ik e Kristo.”*†

30 Kini ai Yesu rini-əhu əutən pən tuk əriə mə tukhapəh nhani-pənien tuk narmamə.

*Yesu rimnəkupən mirkun, mini-ərhav mə tukrimhə, kini mimragh min
(Mat 16:21-23; Luk 9:22)*

31 Kini Yesu ririkakun maməvhag kimi kafan narmamə minə mimə, “Yo, Ji Yermamə, jakərig nəmhəyen ye narimnar khapsaah. Nəmehuə kape nəmə minə Isrel, mine jif pris minə, mine namhəjoun kape loa kape Moses, tüksəməkin Yo mhani mə Yo jakmhə. Mərig nipiğ kisisər tukruə mivən, kini Yo jakimragh min.” 32 Rini-ərhav-pən huvə tuk əriə, məknekən Pita rikir In, mwapta irəriə, kini mamniəhu-pən nəgkiarien yame Yesu rimini.

33 Mərig Yesu rarar, məm kafan narmamə minə, mini-pən skai tuk Pita mimə, “!Setan! !Ap ikin

---

8:28: Mak 6:15   * 8:29: Jon 6:68-69   † 8:29: “Kristo” mine “Mesaea” kwəm nəmhen. Nipran rimə, “Yermamə yame Kughen rimini kupən mə tukrher-pə kin tuk niwəh-miraghien atawə.”   8:30: Mak 9:9

e! Nərigien kafam rıpəh nəmhenien kın nərigien kape Kughen. Nərigien əmə kape yermamə.”

Yermamə kape Yesu tukrəta ye narımnar yame in atuk rorkeikei
(*Mat 16:24-28; Luk 9:23-27*)

³⁴ Yesu rokrən kın narmamə mıfam aikin a, mine narmamə kafan, khauə kini rini-pən tuk əriə mımə, “Tukmə yermamə rımə tukrikwasig kın Yo, tukraməkeikei mətə ye nərigien kafan, kini tukmə rərig pawk nəmhəyen rəmhen kın nəmhəyen ye nımhəyen ye nai kamarkwao kın, mərig tukrikwasig kın Yo. ³⁵ Yermamə yame ramgin tuk kafan nımraghien, tukraməkeikei mımhə. Mərig yermamə yame tukhopni tuk nıkwasigien kın Yo, tukrarə ye nımraghien rerin. ³⁶ Tukmə yermamə kirik kafan nautə rehuə pik ye tokrei tanə e, mərig in ramarakikin kafan nımraghien tukun, nanmın tukrerwei. ³⁷ Mərig nar kirik rirkək mın tuk nıvəhyen nımri nımraghien kafan. ³⁸ Narmamə yame kasarə ye rao e kwəsəpəh Kughen masor pik təvhagə has. Tukmə nakauris kın nini-ərhavyen nhagik mine nəgkiarien kafak ye nımri mırh, Yo mın jakauris kın nini-ərhavyen nhagin nıpig Yo, Ji Yermamə, jakrerig-pə mın kimawə agelo rhakə mınə ye neihuəyen kape Rımik.”

9

¹ Kini Yesu rini-pən mın, “Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə narmamə tiksın kasarə ikin e to khapəh nhamhəyen miseriaji nıpig narmamə

tuksəm Kughen ravəh nehuəyen tuk narmaruyen ye narmamə.”

Kughen ramhajoun mə Yesu in Tini, nimirin rukreikin muə mor pisin

(Mat 17:1-9; Luk 9:28-36)

² Nipig sikis ruə mivən, Yesu rikir Pita, Jemes mine Jon mishaktə fiak ye tukwas apomh kirik. Irisir pisin əmə kimirhkwasig kin. Kharərer mhrəm mə niprai Yesu rukreikin muə mor pisin. ³ Neipən kafan rhawən pik. Kini to yermamə kirik ye tokrei tanə e riphəh norien neipən kirik rhawən məsiə məknakin. ⁴ Kini yermamə misir ai kafan kirhəm yemasur kupən mir kape Kughen kiraru, Elaeja mine Moses, kratərhav-pə min, mawəgkiar irisir Yesu.

⁵ Kini Pita rini-pən tuk Yesu mə, “Yhajoun, rhuvə mə kimasir jakrharə əmə ikin e. Pəh yakrhark-wopak nimə kisisər: Kafam kirik, kape Moses kirik, kini kape Elaeja kirik.” ⁶ (Khrigin, kini Pita rimnəgkiar apnapig əmə).

⁷ Məknekin napuə kirik reiwaiyu, muvrig əpis əriə. Kısərig nəgkiarien kirik risi-pən ye napuə mimə, “In e Narik keikei yakorkeikei pik. ! Taksətərig kin In!”

⁸ Məknekin, krharhaha, mrhipəh min nirhəmien əriu. Yesu pisin əmə ramərer.

⁹ Kini khasi-faktə ye tukwas, Yesu rimini-əhu əutən pən tuk ərisir mimə, “Takrhipəh nirhəvsaoyen kin mirheriaji Yo, Ji Yermamə, jakimragh min ye nimhəyen kafak.” ¹⁰ Kini irisir kimirhivəh tim tim nəgkiarien kape Yesu, mərig

irisir atuk əmə kirhaiyoh ərisir minə mirhimə, “? Nəgkiarinen e ramni, tukrimhə mimragh min, ni pran ramni naha?”

¹¹ Kini kinirhaiyoh Yesu mirhimə, “? Rhawor nəmhajoun kape loa kape Moses khamə Elaeja tukraməkeikei muə məkupən kin Kristo?” (*Mal 3:1*)*

¹² Kini Yesu rimə, “Nəfrakis. Elaeja rimnəkupən muə tuk nətu-huvəyen narimnar fam. ? Mərig rhawor Nəkwəkwə kape Kughen rimə ‘Narmamə tuksəməkin Ji Yermamə kini tukrərig nəmhəyen ye narimnar ripsaah?’ † ¹³ Mərig yakamni-pre tuk əmiə mə Elaeja ruauə ta. Kini narmamə kasəri-pən nərigien kapəriə misor ahas pən tukun, rəmhen kin yame Nəkwəkwə kape Kughen rimini.”

Yesu rimnəkota nanmin has ye pikwarien kirik (Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)

¹⁴ Irisir krhuə iriə narmamə minə kape Yesu, misəm min narmamə khapsaah. Nəmhajoun kape loa kape Moses, mine narmamə kape Yesu kasotgoh kimi əriə minə. ¹⁵ Məknekin misəm Yesu, kisakur, kini misaiyu mhavən tukun misətərumpən iran.

¹⁶ Kini Yesu raiyoh kafan narmamə mimə, “? Nakasotgoh kimi nəmə minə e tuk naha?”

¹⁷ Kini mərig yermamə kirik ruə mini-pən tukun mə, “Yhajoun, yo yimirəh kafak pikwarien muə mə jakəm Ik, meinai nanmin has raməmir iran, mamor in reinein nəgkiarinen. ¹⁸ Tukmə nanmin

---

* **9:11:** Əmru Mat 11:14, 17:12, mine Luk 1:17.   **9:12:** Sam 22:1-18; Aes 53:3; Mal 4:5-6   † **9:12:** Aes 53:3 ramni mə Mesaea tukrərig nəmhəyen tuk narimnar ripsaah.   **9:13:** Mat 11:14

has rærer-pæn pik iran, kini maməsua kin, ramimir-pæn ye nimoptanə. Nehe nəkwan ramtərhav, mamoh kwəruə, kini nipran rikimkin pik. Kini yakaiyoh-pæn kafam narmamə mə tuksəko-ta nanmin has, mærig kaseinein.”

¹⁹ Kini Yesu rini-pæn tuk əriə mə, “!Kəsi! Kimiə yamə mine naksarə e towei, nhatətəyen kapəmiə rirkək. ?Kitawəm kimiə tuksarə miseriaji naha nipig nakpishatətə irak? Harəh pikwarien en mhauə.”

²⁰ Kini kharəh mhauə kimin. Nipig nanmin has rimnəm Yesu, məkneikin ror pikwarien a rətəmnimmin, maməsok-əsok ye nimoptanə. Kini nehe nəkwan ramtərhav rhawən.

²¹ Kini Yesu raiyoh-pæn rim pikwarien mə, “?Rimnamarkəskəh mirikakun. ²² Nipig ripsaah nanmin has raməsua-pæn kin ye nap uə ye nu, mamarkut mə tukrimhə. Tukmə nakirkun nasituyen, rikim reiwaiyu tuk əmawə, kini masitu.”

Kini rini-pæn tukun mə, “Rimnamarkəskəh mirikakun. ²² Nipig ripsaah nanmin has raməsua-pæn kin ye nap uə ye nu, mamarkut mə tukrimhə. Tukmə nakirkun nasituyen, rikim reiwaiyu tuk əmawə, kini masitu.”

²³ Kini Yesu rini-pæn tukun mə, “?Nakhawor mamaiyoh mə yakirkun nasituyen uə? Yakirkun norien narimnar fam kimi narmamə yamə mine kashatətə irak.”

²⁴ Məknekin, rim pikwarien ai rok-rapomh mini mə, “Yakamhatətə, mærig kafak nhatətəyen rarkəskəh. !Takor yo mə jakhatətə pik min iram!”

²⁵ Kini Yesu rəm mə narmamə kamhauə ipakə tukun, kini rægkiar pæn skai kimi nanmin has mimə, “Ik nanmin hah. Nimətərgim rəru.

Nakeinein nægkiarien. Yakamni-pre tuk ik mə takəta ye pıkwarien e, mıpəh mın nuəyen tukun.”

²⁶ Məknekin nanmın ai rok-rapomh mor nıprai pıkwarien ai rətəmnımın kini məta iran. Kini iriə kisəm nıprai pıkwarien ai mamhani mhamə, “Ruamhə əgkəp.” ²⁷ Mərig Yesu rıvəh kwermın, mıvi haktə, kini rhekimter.

²⁸ Kini Yesu rauru-pən mın imə, iriə pısın əmə kafan narmamə mınə kınh kisaiyoh In mhamə, “? Kımawə yakshawor miseinein nəkotayen nanmın has a?”

²⁹ Kini Yesu rımə, “Nanmın has yamə mınə kisor məknekin, nəhuakien pısın əmə rırkun nəkotayen əriə.”‡

*Yesu rımını-ərhav mın mə tukrimhə
(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)*

³⁰ Kini khatərhav-pən mın aikin mamhavən misapita yerkwanu mınə e Galili. Mərig Yesu rıpəh norkeikeiyen mə narmamə tukharkun kwənmhaan yame In ramarə ikin, ³¹ meinai In raməwhag kimi kafan narmamə mınə mamni mə, “Yermamə kirik tikreighan-pən kın Yo, Ji Yermamə, ye kwermi tikmir mınə kafak. Mərig tukshopni pawk Yo, tukreriaji nıpig kisisər, Kughen tukror mın Yo yakımragh.” ³² Mərig narmamə mınə kafan khapəh nharkunien nıprai nægkiarien a. Mhagin mın kın naiyohyen kın nıpran.

9:26: Mak 1:26   ‡ **9:29:** Swatuk pısın kirik tuk niniyen v. 29: “Nanmın has yamə mınə kisor məknekin, nəhuakien əmə mınə nəpəhyen nəviginien, rırkun nəkotayen əriə.”   **9:30:** Jon 7:1

9:31: Mak 8:31; 10:32-34   **9:32:** Luk 9:45

*?Pa e in yermamə yame in rehuə rapita?
(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)*

³³ Kini khatərhav-pə mīn ye yerkwanu kīrik, nhagin a Kapaneam, mhavən ye nəkwai nimə. Kini Yesu rīmnaiyoh kafan narmamə mīmə, “? Naksəriwək ye swatuk, masotgoh kimi əmiə mīnə tuk naha?” ³⁴ Kini iriə khapəh nhaniyen nar kīrik tukun meinai kimnamhauə ye swatuk masotgoh mə iriə pa nhagin in rehuə rapita əriə mīnə tiksīn.

³⁵ Kini Yesu ritei-əhu məkwətə mokrən kīn kafan narmamə twelef khauə, kini mīni-pən tuk əriə mə, “Tukmə kimiə kīrik rīmə tukreihuə mapita narmamə, kafan nərigien tukraməkeikei meiwaiyu əgkəp. Kini mamor atuə kīn əmə kape narmamə.”

³⁶ Kini rirəh kwajikovə kīrik mərip in ye kwerkwān irəriə. Mirəh-si haktə, mīni-pən tuk əriə mīmə, ³⁷ “Yermamə yame ravəh nhagik, mamasitu kīn ye kwajikovə kīrik rəmhen kīn yame, nasituyen e in e tukror mīn kimi Yo. Kini pəh nien mə ramasitu əmə irak, mərig ramor mīn kimi Yermamə yame rīmnher-pə kīn Yo.”

Yermamə yame rīpəh nini-hahyen ətawə, kitawə kīrik en

(Mat 19:6-9; Luk 9:49-50, 17:1-2)

³⁸ Kini Jon rīni-pən tuk Yesu mə, “Yhajoun. Yermamə kīrik e yakasəm rawəh nhagim maməkota nanmīn has kīn ye narmamə. Kini yakhani-əhu meinai rīpəh nien mə kitawə kīrik.”

³⁹ Mərig Yesu rīni-pən tukun mə, “Takhapəh nhani-əhuyen. Yermamə yame rawəh nhagik mamor nīmtətien kīn, to rīpəh narar-mīnien mīni

9:35: Mat 20:25-27; Mak 10:43-44; Luk 22:24-26

9:37: Mat

10:40

has nhagik. ⁴⁰ Yermamə yame rīpəh nini-hasien ətawə, in kitawə kirik. ⁴¹ Nəfrakis, yermamə yame ravəh nu ye pənkin, mivəhsi-pre kimi əmiə meinai kafak e kimiə, kini Yo e Kristo, kini kwən en, tukrivəh əfrakis nərökien iran.”

⁴² Kini Yesu rini min mə, “Mərig tukmə yermamə kirik ravi-pən kwajikovə kirik yame rhatətə irak, mə tukror təvhagə has, kini yermamə a, Kughen tukror narpinien ehuə kimin. Kini narpinien a tukriskai rapita yame kiruk-pən kapier kirik ye nīpətək nuan, karkwərhao kin apa ye tame tahik mə tukrəmnim. ⁴³ Kini tukmə kwermim ramor nakamor təvhagə hah, rhuvə mə takərəru ta. Rhuvə pik mə takpəh kwermim kirikianə mamragh kin kape rerin. Yame rhuvə pik rapita yame takvən ye nap ehuə kin kwermim kwis mir, yame nap to rapəh nīpisien. ⁴⁴ In aikin, sirət minə to khapəh nhamhəyen, kini nap min to rapəh nīpisien. § ⁴⁵ Kini tukmə nihum ramor nakamor təvhagə hah, rhuvə mə takərəru ta. Rhuvə pik mə takpəh nihum kirikianə, mamragh kin kape rerin. Rapita yame takvən ye nap ehuə kin nihum kwis mir. ⁴⁶ In aikin, sirət minə to khapəh nhamhəyen, kini nap min to rapəh nīpisien.* ⁴⁷ Kini tukmə nimrim ramor nakamor təvhagə hah, rhuvə mə takikum ierig ta. Rhuvə pik mə takpəh nimrim kirikianə mivən kin apa ye rao ye neai. Rapita yame takvən ye nap ehuə kin nimrim kwis mir.

9:40: Mat 12:30; Luk 11:23   **9:41:** Mat 10:42   **9:43:** Mat 5:30   § **9:44:** v. 44 rikək ye kopi akwas tiksın kape Niutestamen. Keinein mə Mak rimirai əfrakis uə nikam.   * **9:46:** v. 46 rikək ye kopi akwas tiksın kape Niutestamen. Keinein mə Mak rimirai əfrakis uə nikam.   **9:47:** Mat 5:29

⁴⁸ In aikin

“ ‘Sirət minə to khapəh nhamhəyen,

Kini nap min to rapəh nipiisien.’ (Aes 66:24)

⁴⁹ “Nap tukrəsaah-əsaah pən ye narmamə fam rəmhen kin yame kaməviətəg-pən nigar ye nəviginien. ⁵⁰ Nigar in nar huvə kirik. Kini mərig tukmə nigar rəhiu pik, ?tukhawor kor rhekin min? Pəh narəyen kapəmiə tukrheikən, kini takasarə ye nəmərinuyen.”

10

?R huvə mə yerman mine piraovin tukwəpəh əriu minə uə?

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Kini Yesu rarə mitərhav min aikin mivən provins e Judia, mivən maməmır apa nıkar nu kirik nhagin e Jodan. Kini narmamə khapsaah kımnhauə min masəm In. Kini In raməvhag kimi əriə, rəmhen kin yame In ramor rerin.

² Kini Farisi tiksın khauə masaiyoh Yesu kin naiyohyen ətən kirik mə tuksəm-ru mə tukrini nəgkiarien kirik rapəh nəmhenien. Mhani-pən tukun mhamə, “?Rhawor tukmə yerman rəpəh kafan piraovin? ?Ramakapır loa uə nıkam?”

³ Kini Yesu raiyoh-pən əriə mımə, “?Naha e loa Moses rımivəhsi-pre kimi əmiə məkupən?”

⁴ Kini iriə khamə, “Moses rımneighan kin mə yerman rirkun nıraiye nəkəkəkə tuk nəpəhyen kafan piraovin mivəhsi-pən kımın, kini məpəh in.”*

---

* **10:4:** Nəgkiarien e raməmır ye Dut 24:1-4.

⁵ Kini Yesu rini-pən tuk əriə mīmə, “Moses rimirai loa en meinai kapəmia kapə riskai pik. ⁶ Mərig kupən, nipiḡ Kughen rimmərəhu nimoptanə, ‘In mor mīn yerman mīne piraovīn.’ (Jen 1:27) ⁷ Ror məknakin mə yerman tukrəta ye rīmni mīne nisīni, kini iriu piraovīn mwarə kirikianə. ⁸ “Tukwarə mə nīprairiu kirikianə.’ (Jen 2:24) Kini iriu kwis tukwarə kirikianə. ⁹ Meinai Kughen rīməviəfugin məknakin əriu, yermamə to rīpəh nakapīrien narəyen kapəriu.”

¹⁰ Kini ai, Yesu mīne kafan narmamə kharerig-pə yerkwanu, kini iriə kisaiyoh-pən mīn kin. ¹¹ Kini In rini-pən mīn tuk əriə mīmə, “Yerman yame rapəh kafan piraovīn mamvən mamarkurək-pən mīn ye piraovīn pīsīn, ramor təvhagə hah ye kafan hanə piraovīn. ¹² Kini piraovīn yame rəpəh kafan yerman, kini mivən mamarkurək-pən mīn ye yerman pīsīn, in mīn ramor təvhagə has ye kafan hanə yerman.”

*Yesu rīvəhsi-pən nihuvəyen kimi kwajikovə mīnə
(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)*

¹³ Kini narmamə tiksīn khapik kapəriə kwajikovə mīnə, mhauə misəm Yesu, mə In tukrərəhu-pən kwermīn irəriə, mivəhsi-pən nihuvəyen kimi əriə. Mərig narmamə mīnə kape Yesu kimnhani-əhu əriə. ¹⁴ Kini Yesu rəm, niemhaa rhai In, kini məḡkiar skai pən kimi əriə mīmə, “Takhapəh nhani-əhuyen kwajikovə mīnə. Səta irəriə pəh khauə tuk Yo. Meinai Kughen tukramarmaru ye narmamə yamə mīne kisəmhen kīn kwajikovə

minə en. ¹⁵ Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə yermamə yame rikin ripəh nagienien tuk nivəhyen kafan nərigien rewaiyu rəmhen kin kwajikovə, to rapəh nivəniēn ye Rao ye Neai.” ¹⁶ Kini In mipik kwajikovə minə kini mərəhu-pən kwermın irəriə, kini mivəhsi-pən nihuvəyen kimi əriə.

Yermamə kirik kafan nautə rehuə, mərig rorkeikei mə tukrarə ye nımraghien rerin
(*Mat 19:16-30; Luk 18:18-30*)

¹⁷ Kini Yesu rarə, mapitan kin əriə, kini yermamə kirik raiyu muə məm. Kini mənimkur ye nımrin. Mini-pən tukun mimə, “Yhajoun huvə. ?Nakmə jakaməkeikei mor naha mine yakamarə rerin?”

¹⁸ Kini Yesu rimə, “? Nakhawor mamni mə Yo yakhuvə? Yermamə kirik rapəh nihuvəyen. Kughen əmə In rhuvə. ¹⁹ Ik nakwırkun ta loa yame Moses rimini mə, “Takpəh nhopniyen yermamə. Kini mipəh napir-pəniēn tuk piraovin pisin. Kini mipəh nəkrəhyen. Kini mipəh nini-apnapigien nar meikuə kin ye yermamə kirik. Kini mipəh neikuəyen kin nəkrəhyen. Tuk nipig minə fam takamsiai rimim mine nisinim.”†

²⁰ Kini kwən ai rini-pən tukun mimə, “Yhajoun. Loa minə en, yakaməri-pən fam ye nəkəskəhyen kafak, muə meriaji-pə.”

²¹ Kini Yesu rəm tim tim kwən ai, kini morkeikei pik. Mini-pən tukun mimə, “Nar kirikianə əmə ik nakpəh nor-hanəyen. Takvən, məvrai rik rik kafam narimnar, mivəh mane iran, kini mivəhsi-pən kimi yavən has minə. Kini kafam narimnar

---

10:15: Mat 18:3 † **10:19:** Loa minə e kimnharai ye Eks 20:12, mine Dut 5:16-20.

tukripsaah apa ye rao ye neai. Kini ik muə, mikwasig kin Yo.”

²² Nipig kwən ai rimnərig nəgkiarien yame Yesu rimini, rikin rəpou, meinai kafan nautə ripsaah. Rarar map ta ye Yesu.

²³ Kini Yesu rarha-pən məm kafan narmamə kini mini-pən tuk əriə mimə, “! Man! Riskai pik tuk narmamə yamə mine kapəriə nautə rehuə tuk nivəniən pəh Kughen rarmaru irəriə.”

²⁴ Kini kafan narmamə kisakur kin nəgkiarien ai. Kini in rarə mini-pən min tuk əriə mimə, “Kwa-jikovə kafak minə, rəutən pik tuk yermamə tuk nivəniən pəh Kughen rarmaru iran.‡ ²⁵ ?Nakasərig mə narmiragh ehuə kirik, kamni kimə kamel, to rauru-pən ye kwəruwei nidil uə? Nīkam, rəutən pik. Rəmhen əmə min kin yermamə yame kafan nautə rehuə, rəutən pik tukun tuk nətayen aikin a pəh Kughen ramarmaru iran.”

²⁶ Kini narmamə kafan minə kisakur, minəsaiyoh əriə minə, mhamə, “! Eh! ? Mərig tukmə ror məknekin, kitawə pa in tukramarə ye nirmraghien rerin?”

²⁷ Mərig Yesu rəm tim tim əriə mini-pən tuk əriə mə, “Nar e, to yermamə ripəh norien. Kughen pisin əmə In rirkun norien. Meinai In rirkun norien narimnar fam.”

²⁸ Kini Pita rhekimter maiyoh min mimə, “? Mərig rhawor irəmawə? Yiməsəpəh fam kapəmawə narimnar, mhauə, mhakwasig kin Ik.”

---

‡ **10:24:** Nakirkun niniyen min məknekin, “Riskai pik tuk yermamə yame raməigtə pik ye kafan nautə, tuk nivəniən ye Rao ye Neai.”

29 Kini Yesu rini-pən tukun mə, “Yermamə yame in ravəh əkupən Yo, kini maməta ye kafan narimnar rəmhen kin nimə, uə piauni, uə kafan kakə, uə rimni mine nisini, uə kafan kwajikovə, uə nəsimien kafan tuk nini-ərhavyen Nəgkiarien Huvə kape Kughen, 30 narimnar a to khapəh nharkək-mın-ien tukun. Yermamə ai, tukrivəh tain ye tokrei tanə e rəmhen kin wan hundred, rəmhen kin nimə, mine piauni, mine nisini, mine kafan kakə, mine kafan kwajikovə, mine nəsimien kafan (mərig tukhauh mın in). Kini ye narəyen vi kafan, tukrarə ye nimraghien rerin. 31 Mərig, narmamə minə e kasəkupən tukpihamakwasig, kini yamə mine kamhakwasig tukpihauə mipisəkupən.”

Yesu rimini-ərhav mın mə tukrimhə kini mamragh mın

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

32 Kini Yesu mine kafan narmamə kishaktə mhavən Jerusalem. Yesu rikir əriə mhavən. Kini kafan narmamə kisakur pik. Kini narmamə apnapig tiksın yamə mine kimnhakwasig kin əriə, kimnhagin mın. Kini Yesu rokrən kin kafan narmamə twelef mə tukhauə kirikianə. Kini mini-ərhav narimnar yame tukritərhav-pən tukun. 33 Kini mini-pən mimə, “Taksərig-ru. Taktəkun ai kamhavən Jerusalem. Kini ikin aikin a, narmamə tiksın tuksərəhu-pən Yo, Ji Yermamə, ye kwermi Jif Pris mine namhajoun kape loa kape Moses. Kini iriə tukhauh Yo mə tukshopni Yo. Miseighan-pən kin Yo kimi narmamə minə e pəh nien mə nəmə Isrel, 34 pəh tuksarh iakei irak,

kini misərig-əvhin əpəs Yo, misərkis-ərkis Yo, kini mishopni Yo. Kini mərig jakamragh mīn ye nīpig yame ror kisisər kin.”

*Jemes mine Jon kwaiyoh kin nar kirik tuk Yesu
(Mat 20:20-23)*

³⁵ Kini ai, Jemes mine Jon, kwajikovə mir kape Sebedi, kirauə mwəm Yesu, mīrəni-pən tukun mīrəmə, “Yhajoun, yakworkeikei nar kirik mə takor kimi əmru.”

³⁶ Kini Yesu raiyoh mə, “?Nakworkeikei naha?”

³⁷ Kini krəmə, “Yakworkeikei mə kimru kirik tukrəkwətə ye nīkarim matuk, kini kirik tukrəkwətə ye mawor, nīpig Ik takvəh nehuəyen kape narmaruyen.”

³⁸ Mərig Yesu rini-pən tuk əriu mə, “Kimiru nakawaiyoh-pə kin nar kirik yame nakweinein. ?Kimiru nakramə nakwəmhen mə takwərig mīn nəmhəyen ye nīpraimiru rəmhen kin yame Yo jakərig uə? ?Uə nakramə kimiru nakwəmhen mə takwarə ye nīpig əutən rəmhen kin yame Yo jakarə iran?”*§

³⁹ Kini iriu kramə, “Əhə. Kimru yakwəmhen.”

Kini Yesu rini-pən mə, “Nəfrakis. Kimiru nakrarkun nīwərigien nəmhəyen rəmhen kin yame Yo jakərig. Kini kimiru nakrarkun mīn narəyen ye nīpig əutən rəmhen kin yame Yo jakarə

10:34: Mak 8:31; 9:31 * **10:38:** Mak 14:36; Luk 12:50

§ **10:38:** Ye v. 38, Yesu rīmnəgkiar kin nuhpikinien məkneikin, “?Nakrarkun nīranim-pən-ien ye pənkin yame jaknim-pən ikin uə? ?Uə nakrarkun nīrawəhyen baptaes yame Yo jakpiwəh uə?” Mərig Translesen Komiti rīmnəri-pən yame Bislama Baebol ramni mhoprāi nuhpikinien mīrai əmə nīpran.

iran. ⁴⁰ Mərig nar yame nakwaiyoh kın, mə kirik tukrəkwətə ye nıkarık matuk, kını kirik ye mawor, Yo yakeinein nivəhsi-preyen. Mərig Kughen rımivəhsi-pən kwənmhan mir e kimi narmamə yamə mine In rımını-ta mımə iriə tuksəkwətə ikın.”

⁴¹ Nıpıg narmamə minə tıksın kape Yesu, iriə ten, kısərig nəvsaoyen kın nar yame Jemes mine Jon kwaiyoh kın, niemhaa rhai əriə tukun. ⁴² Kını Yesu rokrən kın əriə mə tukhauə misəm. Mını-pən tuk əriə mə, “Kimiə nakwənharkun ta norien kape nəmehuə yamə mine pəh nien mə nəmə Is-rel. Iriə kasor əutən pik tuk kapəriə narmamə minə. Kını kapəriə nəmehuə minə kasəviətərəkın-əhu pik əriə mhamə tukamhakwasig əmə kın əriə. ⁴³ Mərig rıpəh natuatukien mə kimiə tak-sor məknakin. Tukmə kimiə kirik rorkeikei mə tukrivəh nehuəyen rapita əmiə minə tıksın, nərigien kafan tukreiwaiyu muə mə in yor atuə kın kirik kapəmiə. ⁴⁴ Kını tukmə kimiə kirik rorkeikei mə tukramkir əmiə maməkupən, in mın tukruə rəmhen kın yasitu kapəmiə fam ⁴⁵ meinai Yo mın, Ji Yermamə, pəh nien mə yımauə mə narmamə tuksor atuə kın kafak. Mərig yımauə mə jakor atuə kın kapəriə, kını moriah kafak nımraghien marpın nımraghien kın kape narmamə fam.”*

*Yesu rımnor huvə nımrı Batimeas
(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)*

⁴⁶ Kını Yesu mine kafan narmamə khauə yerkwanu kirik nhagın e Jeriko. Misarə,

10:39: Wok 12:2; Rev 1:9

10:42: Luk 22:25-26

10:43:

Mat 23:11; Mak 9:35

*

10:45: Mak 10:45 in rəmhen kın nuknei nərigien kape nəkwəkwə e yame Mak rımırai.

mhatərhav min, narmamə khapsaah kimmhakwasig kin. Kini nimirin pis kirik ramkwətə ye nikar swatuk. Nhagin e Batimeas. (In kwajikovə kape Timeas). Nipig fam in ramawə-pən kin mane tuk narmamə. ⁴⁷ Kini nipig in rimmərig mə Yesu, yemə Nasaret, ramuə, ramokrən kin mamni mə, “!Yesu! !Kwənərəus kape King Deved! Yakorkeikei mə rikim tukreihuə tuk yo.”

⁴⁸ Kini narmamə khapsaah kisəgkiar-pən skai kimin, mhamə, “!Ah! Pim.”

Mərig in ramrirpin əmə ye nokrənien. Mamni mə, “!Kwənərəus kape King Deved! Yakorkeikei mə rikim tukreihuə tuk yo.”

⁴⁹ Kini Yesu rarar, mini-pən tuk əriə mimə, “Hani-pən tukun mə ruə.”

Kini iriə khavən misokrən kin nimirin pis ai, mhamə, “Eh. Agien. Yuvən. Ramokrən kin ik.”

⁵⁰ Kini nimirin pis a rarar məknekin məpəkiək-ta kin kafan kot, kini mivən məm Yesu.

⁵¹ Kini Yesu rini-pən tukun mə, “?Nakmə jakor naha nhagin kimik?”

Kini rini-pən tukun mə, “Yhajoun. Yakorkeikei mə nimirik tukrarha, pəh yakəm nar.”

⁵² Kini Yesu rini-pən tukun mə, “Rhuvə əmə. Takamvən. Nhatətəyen kafam rimmor ik nakwahuvə min.”

Məknekin nimirin rarha. Kini rəm nar. Kini ai in mikwasig kin Yesu.

11

*Yesu rimavən Jerusalem mor əpu mə in king
(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)*

¹ Kinəmhavən pakə tuk Jerusalem, mhatərhav-pən yerkwanu mir kīraru, nhagriu e Betfas mine Betani, ipakə tuk tukwas kīrik nhagin e Olif. Kini Yesu rher-pən kin yermamə kīraru kafan, mimə ² “Takravən yerkwanu a nakaravaag-pən ikin. Mwəm kwaji dongki kīrik kīpəh nəsuə-hanəyen iran, kimirkwəji. Nakrarsin, mwəsīg mirauə. ³ Kini tukmə yermamə kīrik raiyoh-pre əmiru mimə, ‘?Nakwhawor mawor məknekīn?’ Nakrani-pən tukun mirəmə, ‘Yermaru rimə tukrəsua ye dongki e. Pəh nien mə tuk tu, rarpin-pre min.’ ”

⁴ Kini ai, kīravən mwəm kwaji dongki ai ramərer ye nīkar swatuk. Kimirkwəji ipakə tuk kwəruə ye nimə kīrik. Kini kīrarsin, ⁵ narmamə tiksīn kasərer aikin minəsaiyoh əriu mhamə, “Eh. Kwərə mir. ?Nakwhawor marirsin dongki e?” ⁶ Kini iriu krəni-pən nəgkīrien yame Yesu ruini-pən ta tuk əriu. Kini nəmə minə ai kīseighan kin. ⁷ Kīrarəh dongki ai mirauə mwəm Yesu. Miravəhsi-ta kot kapəriu mawəpeinə-pən ye nīmetai dongki. Kini Yesu rəsua iran.* ⁸ Narmamə khapsaah kīsətu kot kapəriə mimhahuvə-pən kin kimi swatuk; kini misərai nīmar nai misətu-pən min ye swatuk. ⁹ Narmamə yamə mine kasəkupən kin Yesu kini mine yamə mine kimnhakwasīg kin kasokrən ehua mamhani,

---

* **11:7:** Yesu ramkwotə-pən ye dongki, profesi ye Sek 9:9 ruauə minor nəfrakisien kin.

“!Səgnəgin Kughen!†

Pəh khawəhsi-haktə Kwən e ramuə ye nhag Yermaru.

¹⁰ Narmaruyen kupən kape kapətawə kaha Deved ruauə mīn.

!Səgnəgin Kughen yerpīrig!”‡ (*Sam 118:25, 26*)

¹¹ Kīni Yesu rītərhav-pən Jerusalem mīvən ye nīmə ehuə kape Kughen, kīni mamətamə. Rīnenaiyu ta, iriə kafan narmamə twelef, kharerīg-pən mīn yerkwānu kīrik, nhagin e Betani.

Yesu rīmīni hah nai e figtri, ror siə kīn
(*Mat 21:18-19*)

¹² Kəni rīkwamer kīn, iriə khatərhav mīn Betani, kīni Yesu rīmnamkərav. ¹³ Kīni məm nai e figtri, ramərer, nīmarīn rīpsaah. Rəriwək mīvən pakə tukun, məm nīmarīn in əmə e in əmə. Rīmə-ta tukrəm kwənkwan kīrik, məriḡ kwənkwan rīrkək, meinai rīpəh neriaji-hanəyen nīpīg tukrīkuə iran. ¹⁴ Kīni Yesu rəḡkiar-pən kīmi figtri a mīmə, “Yermamə tukrīpəh mīn nənien kwənkwan tuk nīpīg kīrik.”§ Narmamə kafan mīnə kīsəriḡ nəḡkiarīen ai.

Yesu rīmnamkota narmamə yamə mīne kasor nar apnapiḡ ye nīmə ehuə kape Kughen
(*Mat 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22*)

---

† **11:9:** Kīmnhani mə, “Hosana.” Kīni nīpran rīmə, “Vəh mīragh əmawə,” uə, “Səgnəgin Kughen.” ‡ **11:10:** Kaməni nīpe e ye nīpīg kape Pasova. **11:13:** Luk 13:6 § **11:14:** Yesu rəḡkiar kīn nai e rəmhen kīn nuhpīkīnien kīrik, mīni məknekīn, “Tukmə yermamə rapəh norien nəkwai Kughen, kafan narəyen tukrəmhen kīn figtri; tukror siə kīn.” Ror pən Yesu ramni hah narəyen yame ror siə kīn.

¹⁵ Nīpīg khatərhav-pən Jerusalem, Yesu rīvən ye nimə ehuə kape Kughen. Kini minaməko yerhav narmamə yamə mine kasor salem kin narimnar, mine yamə mine kasəvrə. Kini mərakita kin narimnar yame ramswin haktə ye tebol kape narmamə yamə mine kasor jenis ye mane; kini məsuə kin jea kape narmamə yamə mine kasor salem kin mak ye tanə.* ¹⁶ Kini mini-əhu mə narmamə tukharəh nharikien narimnar mhavən ye Nimə Ehuə kape Kughen. ¹⁷ Kini mor kwirig kimi əriə mimə, “Kimirai ye Nəkwəkwə kape Kughen kimə, ‘Nimə Ehuə kape Kughen, nimə kape nəhuakien kape narmamə minə fam rarkurao ye tanimtanə.’ (Aes 56:11) Mərig kimiə naksor ruə rəmhen kin ‘nimə yame yəkrəh minə kaserkwaig ikin.’” (Jer 7:11)

¹⁸ Yesu rinaməgkiar, kini narmamə kisakur kin, misagien tukun. Ror pən, jif pris minə, mine nəmhajoun kape loa kape Moses, kimnhagin kin, masarhakın swatuk tuk nhopniyen. ¹⁹ Mərig rinamenaiyu, Yesu mine kafan narmamə minə khatərhav min aikin.

Yesu rimməvhag kin nuhpikinien kape nai a figtri
(Mat 21:20-22)

²⁰ Kini rikwamer kin, yenpig-ənpig, kisəri-pən min swatuk ai, mhauə misəm nai ai figtri. Rinaukei minəriaji nuan minə. ²¹ Kini Pita, rikin raiyu məsik nəgkiarien kape Yesu. Mini-pən tukun mə, “!Yhajoun, əmru! Nai e nimini has, rinaukei.”†

---

* **11:15:** Yesu rimmor məknekin, mamor fulfilem profesi kirik ye Sek 14:21. **11:18:** Mak 14:1 † **11:21:** Yesu ramni hah figtri ye Mak 11:14. Əmru futnot kafan.

22 Kini Yesu rini-pən tuk əriə mə, “Takshatətə ye Kughen. 23 Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə, mə tukmə kimiə kirik rhatətə huvə ye Kughen, mini-pən tuk tukwas e mə tukraiye məsok pirə ye tahik məmnim, mipəh niniyen ye rikin kiraru, mhatətə əmə ye Kughen, kini nar en tukror əfrakis. 24 Ror pən, yakamni-pre tuk əmiə mə tukmə naksəhuak, narimnar nakasayoh kin kimi Kughen, takhani nəfrakisien iran mə takhavəh, kini en mhavəh. 25 Tukmə naksəhuak, mərig tukmə yermamə kirik rimnor nar kirik ripəh nəmhenien kimi əmiə, takhapəh nisarpinien tai kafan təvhagə. Kini Kughen, Rimimiə ye Neai, In tukripəh min narpinien tai təvhagə hah kapəmiə. 26 Kini mərig tukmə kimiə nakasor tai təvhagə hah, Kughen min tukrarpin min tai təvhagə hah kapəmiə.”‡

*Namehuə minə kape Isrel kisarkut mə tuksəm-ru nehuəyen kape Yesu mə rimasip-kaa
(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)*

27 Kini Yesu mine kafan narmamə minə khatərhav-pə min Jerusalem. Kini Yesu rəriwək mivən ye Nimə Ehuə kape Kughen. Kini jif Pris minə mine nəmhajoun kape loa kape Moses mine nəmehuə kape kwənərəus kape Isrel, khauə misəm In. Masaiyoh In mhamə, 28 “? Nakamhawor narimnar minə e? ? Pa nhagin rimivəhsi-pre nehuəyen mə takor narimnar məknekin?”

11:23: Mat 17:20   **11:24:** Mat 7:7   **11:25:** Mat 6:14-15

‡ **11:26:** Nagkiarien ye v. 26 rikək ye kopi akwas tiksın kape Niutesteman. Keinein mə Mak rimirai əfrakis uə nikam.

29 Kini Yesu rini-pən tuk əriə mə, “Rhuva. Jakaiyoh kin naiyohyen kirik kimi əmiə. Tukmə nakhani atuatak, jakni-pre tuk əmiə mə Pa nhagin rimi vəhsi-pə nehuəyen kimi Yo tuk norien narimnar minə e. 30 ?Hani-pə ru tuk Yo mə pa rimi vəhsi-pən nehuəyen kimi Jon mə tukror baptaes ye narmamə? ?Kughen uə yermamə?”

31 Kini kinasəsiwən-əsiwən kimi əriə minə mhamə, “?Tukshaw-ni e? Tukmə kitawə khani mə, Kughen rimi vəhsi-pən nehuəyen kimi Jon, mərig Yesu tukrimə, “?Tukmə Kughen rimi vəhsi-pən nehuəyen kimin, rhawor e kimiə naxhapəh nhaniyen nəfrakisien iran?” 32 Mərig to khapəh min nhaniyen mə, yermamə əmə rimi vəhsi-pən nehuəyen kimin, meinai narmamə minə e kamhani mə Jon in profet əfrakis.” 33 Ror pən khani-pən tuk Yesu mhamə, “?Hei? Yakseinein.”

Kini Yesu rini-pən tuk əriə mimə, “Əhə. Mərig Yo min to yakpəh ninipre-min-ien mə Pa nhagin rimi vəhsi-pə nehuəyen kimi Yo mə jakor narimnar minə e.”

12

Yesu rimini nuhpikinien kirik kin plantesen kape grep

(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

1 Yermamə kirik rimnəsim kin grep ye kafan plantesen, markoparin-pən. Kini mikir kwətəgtap kirik kape nəviəsis-pəniən kwənkwai grep ikin. Mə nehen tukraiyyu, kivəh kor waen kin. Kini in mor nimə apomh kirik mə tukramərer aikin mamarha huvə tuk kafan plantesen. Kini in mərəhu plantesen ai ye kwermi narmamə tiksın,

tukhapik nəriə tiksın, mhavəh-si-pən nan kirik rəmhen kın nərokien. Marə, mıtərhav mın aikın mivən ye tanə pısın. ²Kini kwənkwai grep rımhiak, kini yemehuə kape plantesen rher-pən kın kafan manaja mə tukrivən məm narmamə yamə mine kisəsım aikın mə tukhavəhsi-pən grep ne yamehuə kape plantesen, rəmhen kın nərok kafan. ³Mərig iriə kisasar, mharaptərəkın manaja ai, misərkiš-ərkiš, misher-pən kın mə tukrırerig, mhapəh nhavəhsi-pənién nar kirik kımın. ⁴Kini yamehuə ai rarə mher-pən mın kın kafan kirik yermamə. Rivən, kini khauh kapən kapə, misor ahas pən tukun. ⁵Ɛmaikın, yamehuə kape plantesen rher-pən mın kın yermamə kirik mın. Mərig khauh mın mishopni. Kini mərig yemehuə ai kape plantesen rher-pən mın kın kafan tiksın narmamə khavən; narmamə mınə ai kisor ahas pən mın tuk əriə. Tiksın kasərkiš-ərkiš əriə; kini tiksın kımuh əriə, khopni əriə. ⁶Kisor məknaikın mamhavən, yamehuə kape plantesen, kafan narmamə kwənharkək. Kafan yermamə kirikianə əmə: Tini keikei. Rher-pən mın kın mə tukrivən. Ye nərigien kafan rımə, ‘Tukmə ror tuksəm kafak kwajikovə, khasiai.’ ⁷Mərig iriə kımısəm khamə, ‘Kwajikovə atuatur e kape yamehuə kape plantesen. Pəh kışhopni pəh plantesen e tukror kapətawə kın.’ ⁸Məknekın kharaptərəkın, mishopni, mharəh nıpran misarkwərhav kın ye nəkwai plantesen.”*

⁹ Yesu rini-pən tuk nəmehuə mınə ai mə,

12:1: Aes 5:1-2 * **12:8:** Yesu ramni nuhpikinien kape plantesen mə nəmə Isrel kımışhopni profet tu mınə tiksın kape Kughen, kini mərig ruirkun ta mə tukshopni mın In. **12:8:** Hib 13:12

“? Yamehuə kape plantesen ehuə tukrhawor min? Tukrivən mhopni-hopni narmamə minə a, mərəhu-pən plantesen ye kwermi narmamə pisin. ¹⁰ Tukmə ror kimiə nakhapəh nisəvhekin-hanə-yen nəgkiarieren yame Nəkwəkwə kape Kughen rimini mimə,

“ ‘Səpaag e, yame narmamə kape nəvhirəkinien nimə kimisarakikin, mərig Kughen rimnor in ruauə Səpaag huvə yame tukrəkir məkupən.

¹¹ Nar e Kughen Yermaru rimnor.

Rikitawə ragien pik tukun.’ ” (*Sam 118:22,23*)

¹² Kini nəmasur minə ai kimisorkeikei mə tukharaptərəkin Yesu, meinai kharkun mə kafan nuhpikinien ramni hah əriə. Mərig iriə kimmhagin kin narmamə, misap.

Farisi minə khamə tukhavəh-si əhu Yesu tuk nəgkiarieren ye nikarin kape takis

(*Mat 22:15-22; Luk 20:20-26*)

¹³ Kini nəmehua minə tiksın kisher-pən kin Farisi minə, mine nukwhao kape King Herod, khauə misaiyoh Yesu kin naiyohyen əutən kirik mə tuksəm-ru mə tukrini nəgkiarieren kirik ripəh nəmhenien. ¹⁴ Kini ai iriə khauə misəm In, mhani-pən tukun mhamə, “Yhajoun. Yakharkun mə lk yermamə atuaturuk. Nakpəh niginien kin yermamə mə to rivi kafam nərigien, meinai rikim ripəh nəsikien mə yermamə kirik rhaktə uə yermamə kirik reiwaiyu, mərig nakaməfrakis əmə, kini nəvhagien kafam raməri-pən əmə norien yame Kughen rorkeikei. Kini yaksorkeikei mə jakharkun mə, ?Ratuaturuk ye loa kapətawə mə

tukasərok-pən takis kimi Sisa, yamehuə kape Rom, uə nīkam? ¹⁵ ?Tukasəkeikei misərok takis uə nīkam?”

Mərig Yesu ruirkun mə iriə narmamə kape neikuəyen minə tiksın. Kini mini-pən tuk əriə mə, “?Nakshawor misarkut mə taksapita Yo? Havən-ru mharəh siren kirik mhauə pəh yakəm.”

¹⁶ Kini khavən, mhavəh siren, mhauə. Kini raiyoh-pən əriə mə, “?Nanmi pa e? ?Kini nhag pa e?”

Khamə, “Nanmi Sisa. Mine nhagin.”

¹⁷ Məknekin Yesu rini-pən tuk əriə mə, “Namhen. Nar kape Sisa, havəhsi-pən kimi Sisa. Mərig nar kape Kughen, havəhsi-pən kimi Kughen.” Kısərig nəgkiarieren kape Yesu, kisakur pik kin.

Sadusi minə khamə tukhavəh-si əhu Yesu tuk nəgkiarieren ye nīkarin kape nīmraghien rerin

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Kini Sadusi minə tiksın khauə misəm Yesu. Sadusi minə a khamə ta mə tukmə yermamə rimhə to rīpəh nīmragh-minien ye rao ye neai. ¹⁹ Kini kisaiyoh kin nərigien kirik kimi Yesu mhamə, “Yhajoun. Moses rimirai ye Loa mimə, ‘Tukmə yerman rimhə-tan kin piraovin kafan, kini kapəriu kwajikovə rirkək, piau yerman ai tukraməkeikei mikir piraovin ai tukreimək.’ Ye nərigien a, iriu kirirkun nīraptəəkinien nhag piauni yame rimamhə.† ²⁰ Tukmə narmamə seven, iriə pīauriə minə. Nīmrin nupan rarkurək kini mīpəh nīrəhyen kafan kirik kwajikovə, mimhə. ²¹ Kini

---

12:17: Rom 13:7   **12:18:** Wok 23:8   † **12:19:** Moses rimini məknekin ye Dut 25:5-6.

tukmə yame rikwasig kin rikir piraovin kape pi-auni yame rimamhə, kini mipəh neiməkien, kini mimhə min. Kini naorahini yame ror kisisər kin ror əmə min nar kirikianə kin ²² meriaji iriə fam a seven kisarkurək ye piraovin a, kini mhamhə fam, mhapəh niseiməkien. Kini en piraovin a rimhə min. ²³ Kini ye nipig kape narmamə tukhamragh min iran, iriə a seven iriə piauriə minə, ?piraovin a tukror piraovin kin kape pa nhagin?”

²⁴ Kini Yesu rini-pən tuk əriə mimə, “Nakamhani-əro kin en meinai tukmə ror nakseinein nəgkiarien ye Nəkwəkwə kape Kughen, miseinein min nirkunien kape Kughen. ²⁵ Tukmə narmamə yamə mine khamhə mamragh min to khapəh nisarkurəkien. Norien kape narkurəkien rimmor infamien, rəmhen kin narəyen kape agelo minə ye rao ye neai. ²⁶ Kini ye nikarin kape nimragh-minien, tukmə ror nakhapəh nisəhuekinien nəkwəkwə yame Moses rimirai tu, mə Moses rimməm nai kirik ramuək. Aikin, Kughen rimmamni-pən tukun mimə, ‘Ik Ik Kughen yame Ebrahim, Aesak mine Jakob karhəgnəgin hanə Ik.’ (*Eks 3:2,6*) ²⁷ !Kitawə kharkun mə irisir kirharə iriə Kughen meinai nar apnapig kwərhimhə ta tu mirhəkupən Moses, mərig Kughen ramni mə karhəgnəgin hanə In. !Kini pa rimə narmamə mhə minə kasəgnəgin Kughen, mərig narmamə yamə

mine kamhamragh! !Kimiə naksətəwao əfrakis!"‡

Naha loa in rehuə pik

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Kini yhajoun kirik kape loa kape Moses rimmərig nəgkiarrien minə ai, mə Yesu ramhoprai huvə, kini ruə minamaiyoh pən In mimmə, “?Naha loa in rehuə pik rapita tiksın, kini mihuvə pik tuk nəripənien?”

²⁹ Kini Yesu rini-pən tukun mimmə, “Loa yame rehuə pik rapita tiksın in e ramni mimmə,
“ !Kimiə nəmə Isrel! !Taksərig huvə! Kughen in Yermaru kapətawə. Kini In pisin əmə In Kughen. ³⁰ Taksəkeikei misorkeikei pik Kughen ai In Yermaru kapəmiə ye rikimiə fam, mine ye narəyen kapəmiə, mine ye nərigien kapəmiə, mine ye nəsaninien kapəmiə.’ *(Dut 6:4-5)*

³¹ Loa yame rikwasig kin ramni mimmə,
“ Taksorkeikei narmamə yamə mine kasarə ipakə tuk əmiə misor huvə pən tuk əriə, rəmhen kin yame kimiə naksorkeikei atuk əmiə.’ *(Lev 19:18)*

Loa kirik min rirkək yame in rapita yamə mir e.”

³² Kini yhajoun kape loa kape Moses a rini-pən tukun mimmə, “Yhajoun. Nakaməfrakis mə Kughen pisin əmə In Yermaru. ³³ Kini tukasəkeikei

‡ **12:27:** Sadusi minə kimnhani nəfrakisien ye Ol Testamen, mərig kimnhapəh nhaniyen nəfrakisien mə narmamə yamə mine kwənhəmhə tukhamragh min. Mərig Yesu ramhajoun əriə mə Ol Testamen ramni mə Ebrahim, Aesak mine Jekob kwənhəmhə ragh min ye rao ye neai, ramhajoun-pən mə narmamə yamə mine kwənhəmhə tukhamragh min. **12:28:** Luk 10:25-28

misorkeikei In ye rikitawə fam, mine ye nərigien kapətawə, mine ye nəsaninien kapətawə. Kini misorkeikei min narmamə yamə mine kasarə ipakə tuk ətawə minə rəmhen kin yame kasorkeikei atuk ətawə minə. Nəri-pənién loa mir e rapita nuhyen narmiragh mivaan tuk nivəhsi-pənién kimi Kughen.”

³⁴ Kini Yesu rəm mə nəgkiarién kape kwən a rhuvə pik, kini mini-pən tukun mimə, “Ik nakuauə pakə ta tuk narmaruyen kape Kughen.”

Əmə aikin, narmamə kinisauris kin naiyohyen Yesu kin nəgkiarién skai kirik.

Yesu rimivəh-si əhu Farisi minə kin naiyohyen autən kafan

(Mat 22:41-23:3; Luk 20:41-47)

³⁵ Kini Yesu rivən apa ye nimə ehuə kape Kughen, maməvhag kimi narmamə, mamaiyoh əriə mimə, “?Rhawor e nəmhajoun kape loa kape Moses kamhani mə Kristo In kwənərəus əmə kape Deved? ³⁶ Mərig, səmru, Nanmin kape Kughen rimivəhsi-pən nirkunien kimi Deved mə tukrini mə,

“Kughen Yermaru rimini-pən tuk Yermaru kafak mimə,

“Əkwətə ye kwermik matuk

Meriaji nipig jakor Ik takehuə ye tikmir minə kafam.” ” § *(Sam 110:1)*

³⁷ Kini Yesu rirpin mimə, “Ye nəgkiarién e, Deved rimnokrən kin Kristo mə ‘Yermaru.’ ?Mərig nakshawor mamhani mə Kristo in kwənərəus əmə kape Deved?”

12:33: 1 Saml 15:22; Hos 6:6

§ **12:36:** Kughen rimini-pən

nəgkiarién e tuk King Deved.

Yesu rægkiar aikin, narmamə khapsaah kisərig kisagien.

³⁸ Kini Yesu rimnor kwirig kimi əriə, mimə, “Kimiə takasərig əmiə tuk nəmhajoun kape loa kape Moses. Iriə rikiriə ramagien tuk nivəhsi-pənien neipən huvə. Kini tukmə khavən apa ye maket, misorkeikei pik mə narmamə minə fam tuksaowiə kin əriə mhasiai əriə. ³⁹ Kini tukmə khavən ye nimə kape nofuginien, misorkeikei mə tukasəkwətə əkupən, kini tukmə khavən ye lafet, misorkeikei mə tuksəkwətə ye kwənmhaan kape nisaiyen. ⁴⁰ Kini tukmə piahwaru yame kimnamhə-tan kin, kini iriə kasəkrəh kin kafan narimnar. Kini masəhuak apomh min mə narmamə minə tukhasiai əriə. !Ah! Narpinien kapəriə tukriskai rapita.”

Piahwaru yame kimnamhə-tan kin rimivəhsi-pən mane kimi Kughen

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Kini Yesu ramkwətə ye nəkwai nimə ehuə kape Kughen, ipakə tuk kwənmhan yame kivəhsi-pən mane kape Kughen ikin. Kini maməm narmamə kamhavəhsi-pən mane kapəriə. Narmamə khapsaah, kapəriə mane rehuə, kamhavəh-si-pən mane ehuə. ⁴² Kini piahwaru kirik kimnamhə-tan kin ruə, kafan mane rirkək. Kini in rivəhsi-pən əmə siren* kiraru.

⁴³ Kini Yesu rokrən kin narmamə kafan minə khauə. Kini rini-pən tuk əriə mimə, “Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə piahwaru e kimhə tan kin, kafan mane rirkək, mərig in rimivəhsi-pən mane

* **12:42:** Yesu to rapəh ninien “siren” mərig rimə mane kape nəmə Isrel e “lepta.”

kimi Kughen rapita fam mane yame narmamə minə tiksin kimmhavəhsi-pən. ⁴⁴ Narmamə ai kimmhavəhsi-pən əmə nīpar mane, mamhapəh nīpərin. Mərig piahwaru e kafan mane rirkək pawk, mərig rīmivəhsi-pən fam mane yame tukrivəh nīmri nəviginien kin nan.”

13

*Yesu rīmini mə nimə ehuə kape Kughen tukrīmīr
(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)*

¹ Kini ai, Yesu rīmīterhav ye nimə ehuə kape Kughen, yermamə kirik kafan rini-pən tukun mīmə, “Yhajoun, əmru. Nimə ehuə kape Kughen kimmnor kin kapier ehuə, kini nimə minə e khahuvə pik.”

² Mərig Yesu rini-pən tukun mīmə, “Əmru. Nimə ehuə minə e, tukoh-ətəg-ətəg kapier iran, kīpəh nīpəhyen kirik.”

*Nahasien yame tukruə ye Nīpīg Kwasīg
(Mat 2:3-14; Luk 21:7-19)*

³ Kini Yesu rīmnəkwtə ye nihu takwar kirik, nhagin e Olif, mivag-əhu kin nimə ehuə kape Kughen. Kini Pita mine Jemes mine Jon mine Andru khauə misəm In. ⁴ Misaiyoh-pən In mhamə, “Yaksorkeikei mə takni-pə tuk əmawə mīmə ? narīmnar minə e tukruə ye naha nīpīg?”

⁵ Kini rini-pən tuk əriə mīmə, “Takasərig huvə, tamə yermamə reikuə irəmiə. ⁶ Narmamə khapsaah tukhavəh nhagik, kini mhauə mhani mə iriə e, Kristo. Tukseikuə ye narmamə khapsaah mhavi

nərigien kapəriə. ⁷ Kini nipiɡ naksəriɡ mə narmamə kamhauh əriə minə, uə naksəriɡ nəvsaoyen kin nuhyen əjir minə, takhapəh nisakur-akurien, mhapəh nhaginien. Narimnar minə e tukruə məkupən, məriɡ pəh nien mə Nipiɡ Kwasig a. ⁸ Narmamə tukhauh əriə minə. Kini narmamə ye tanə kirik tukhavən apa tanə pišin mhauh əriə minə. Kini nimnimien tukravən ye tanimtanə. Kini sweiwei tukruh narmamə. Məriɡ narimnar minə e in nirikakunien əmə kape nahasien, rəmhen kin piraovin yame raməriɡ nəmhəyen ye nipiɡ kape neiməkien.

⁹ “Məriɡ takasəriɡ əmiə. Tukeighan kin əmiə naksərer ye nimri mirh. Kini tukərkis-ərkis əmiə ye nəkwai niməhuak kapəriə. Meinai kimiə kafak narmamə minə, takasəkeikei misərer ye nimri nəmasur kape gavman mine ye nimri nəmasur kapəmiə tuk nini-ərhavyen Nəgkiarieren Huvə kape Kughen kimi əriə. ¹⁰ Tikni-ərhav Nəgkiarieren Huvə kape Kughen ikin minə fam rarkurao ye tokrei tanə, kwasig ikin Nipiɡ Kwasig tukripiruə. ¹¹ Məriɡ tukmə kivəh əmiə mə taksərer ye nimri mirh, rikimiə tukripəh nəpouyen. Mhapəh nisərigien mə, ‘?Jakhawni-pən tuk əriə?’ Takhani-ərhav nəgkiarieren yame Nanmin kape Kughen rimivəhsi-pre kimi əmiə meinai pəh nien mə kimiə nakasəgkiar, məriɡ Nanmin Imərhakə tukrəgkiar ye tikinhermiə.

¹² “Ye nipiɡ a, piauni tukreighaan kin piauni kamhopni. Kini yerman tukreighaan kin kafan kwajikovə kamhopni. Kini kwajikovə minə tukhani hah rimriə minə mine nisinriə minə,

miseighan kin əriə kamhopni əriə. ¹³ Narmamə tuksəməkin əmiə, misor ahas pən kimi əmiə meinai kimiə nakamhavəh nhagik. Mərig narmamə yamə mine kasərer tımtim miseriaji nipig kwasig, Kughen tukrivəh miragh əriə.”

Nahasien ehuə apa Jerusalem
(*Mat 24:15-28, 42-44; Luk 21:20-24*)

¹⁴ Kini pəh yermamə yame raməvhuekin nəkwəkwə e tukrirkun. Yesu rini-pən tuk əriə mimə, “Kini nipig kimiə naksəm nar a kamni kimə ‘Nar has yame roriah pik nar,’ ramərer ye kwənmhan yame ripəh nien mə tukramərer ikin, kimiə e Judia taksap miserkwaig ye takwar.

¹⁵ Tukmə yermamə raməpis iruə ye nimə kafan to ripəh nivəniən imə tuk nipikien narimnar kafan.

¹⁶ Tukmə yermamə raməmır yerki nəsimien kafan, to ripəh nivəniən yerkwanu tuk niwəhyen kafan neipən. ¹⁷ !Man! Riskai pik tuk nipiraovin yamə mine kisor tipriə, kini mine yamə mine jiriə minə kasomaah hanə, meinai tuksərig rahas pik.

¹⁸ Taksəhuak tuk nahasien e mə tukripəh nuəyen mirəh əmiə ye nipig kape nəhig ¹⁹ meinai nahasien ehuə yame tukruə, yermamə ripəh nəm-hanəyen ririkakun ye nipig Kughen rimnərəhu nimoptanə meriaji-pə ai taktəkun mine. Kini nahasien kirik to ripəh nuə-minien nipig kirik rəmhen kin nahasien a. ²⁰ Mərig Kughen rimnəraitə nipig kape nahasien a yame tukruə iran. Tamə, narmamə to khapəh nhamraghien tukun. Mərig In rimnərai nipig a mə

13:13: Mat 10:22; Jon 15:21   **13:14:** Dan 9:27; 11:31; 12:11

13:15: Luk 17:31   **13:17:** Luk 23:29   **13:19:** Dan 12:1; Rev 7:14

tukrivəh miragh narmamə yamə mine In rimirpen əriə mə kafan narmamə minə.

²¹ “Nipig a, tukmə kirik rimə, ‘Səmru. Kristo e,’ uə yermamə kirik rimə, ‘Səmru, Kristo en,’ mərig kimiə takhapəh nhaniyen nəfrakisien iran.

²² Meinai profet eikuə minə khapsaah tukhauə mhasigəvin Kristo misor nımtətien mə tukseikuə ye narmamə. Kini misarkut tuk nisəmien swatuk tuk nivi-tayen narmamə yamə mine Kughen ruirpen əriə. ²³ Mərig kwasig ikin narımnar a ruə, yakamni-pre ta tuk əmiə mə takasərig əmiə. ”

²⁴ Kini Yesu rirpin mamni-pən tuk əriə mimə, “Kini nipig kape nahasien tukruə mor infamien, “ ‘Mirh tukripis,

Kini makuə to rirpəh min nəsiəyen;

²⁵ Kini kəmhau minə tuksəsaah,

Kini mine narımnar fam ye nimago-ago tukhakiu-kiu.’ ” *(Aes 13:10, 34:4)*

²⁶ Kini Yesu rirpin mimə, “Kini en, kwasig ikin, narmamə tukpisəm Yo, Ji Yermamə, jaksipən ye napuə mivəh nehuəyen mine nikakien. ²⁷ Kini ai, jakher-ərhav kin agelo kafak minə mə tukhavən misarkurao ye tanımtanə, mine ikin pukaa ye neai misofugin narmamə yamə mine yimirpen-ta əriə. ²⁸ Sətərig min kin nuhpikinien kin nai a figtri. Tukmə nipig yame kwermın rinaurə kini nımarın rinəmhaier, kimiə nakharkun mə kwənhauə ipakə tuk nəsimien en. ²⁹ Rəmhen əmə kin yame tukmə naksəm narımnar məknekin, takharkun mə Yo Ji Yermamə, yaknamuə ipakə, minamərer ipakə

əmə tuk kwəruə ye nimə kapəmiə. ³⁰ Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə narmamə yamə mine kasarə ye rao e to khapəh nhamhə-famien kwasig ikin narimnar mine ritərhav-pə. ³¹ Napuə mine nimoptanə tukawəkeikei mirarkək, mərig nəgkiarien kafak to ripəh nirkəkien tuk nipig kirik. ³² Mərig narmamə fam kiseinein nipig kape narimnar minə e tukruə iran. Agelo minə ye neai, mine Yo Ji Kughen, kimawə yakseinein min. Mərig Rimik pisin əmə In rirkun.

³³ “!Takasərig əmiə! !Mhapəh nisapirien! Meinai kimiə nakseinein nipig yame narimnar minə e tukruə iran. ³⁴ Tukrəmhən kın yermamə kirik yame ritərhav iman yerkwanu mamvən yerkwanu pisin. Kwasig ikin ritərhav, rəhi-pən kafan narimnar kimi narmamə pisin minə mə tukasəm vi vi, kini mərəhu wok pisin pusun kimi əriə. Kini mini-pən tuk yermamə yame ramərer tuk kwəruə mimə, ‘Takamarha.’ ³⁵ Rəmhən əmə min kın kimiə takasərig əmiə meinai nakseinein nipig yame Yaməhuə kape nimə tukruə iran. Tukmə ror tukruə yenaiyu. Uə tukruə yenpig əru, uə tukruə yenpig-yenpig, uə tukruə yerkwaiha. ³⁶ Tukmə In ramuə ye naha nipig, pəh In tukripəh nəmien mə kimiə nakasapir. ³⁷ Yakamni-pre tuk əmiə, mamniərhav-pən min tuk narmamə mə takasərig əmiə nipig fam.”

14

Namehuə kape nəmə Isrel kasarhakın swatuk

tuk nhopniyen Yesu

(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Kini nīpīg a, tukharaptərəkīn nəvīgīnien ehua kīn bred yame yīs rīrkək iran tukhani nahu kīn. Jif pris mīnə mīne nəmhajoun kape loa kape Moses kinasarhakīn swatuk mə tukharaptərəkīn apīs-apīs Yesu mīshopni. ² Iriə kīmnhani mhamə, “Pəh khapəh nharaptərəkīnien In ye nīpīg kape nəvīgīnien ehua, tamə narmamə [niemhaa rhai əriə kīni] khauh apnapīg əmə əriə mīnə.”

Piraovīn kīrik ramətəg-pən senta ye kapan kapə Yesu

(Mat 26:6-13; Jon 12:1-8)

³ Kini Yesu rīvən Betani mīvən ye nəkwai nimə kape Saemon. Kwən ai kupən rīmīvəh nīmhyen əutən ye tīkin. Kini Yesu raməvīgīn hanə, piraovīn kīrik ruə mīvəh botel kīrik kīmnor kīn kapier kīrik nhagīn e alabasta. Botel ai, senta aikīn kamni kīmə nad: nīmrin rhaktə pīk. Kini piraovīn a rəsikta botel, mətəg-pən senta ye kapan kapə Yesu. ⁴ Mərig narmamə tīksin niemhaa rhai əriə khamə, “?Rhawor pian e roriah senta e? ⁵ Rhuvə pīk mə to in rəvrai əmə; mīrkun nīvəhyen mane rəmhen kīn tri hundred taosen vatu* kīn tuk nīvəhsi-pənien kīmi yavən has mīnə.” Kini kīshek pian a.

⁶ Mərig Yesu rīni-pən tuk əriə mə, “!Ei! Hapəh pian en. ?Rhawor nakashek in? In ramor nar huvə kīrik kīmi Yo. ⁷ Yavən has mīnə tukasəmīr

14:3: Luk 7:37-38 * **14:5:** Khapəh nhaniyen tri hundred taosen vatu, mərig kīmnhani mə, “Tri hundred denarii.” Tri hundred denarii in rəmhen kīn mane yame yermamə kīrik rawəh kape newk kīrikiana.

kimiə miriə n̄ipig fam. Kini tukmə nakhamə tak-sasitu irəriə nakharkun n̄isasituyen irəriə n̄ipig fam. Mərig Yo jakpəh narəyen kitawə-m kimiə n̄ipig fam. ⁸ Piraovin e r̄imnor huvə-pə kimi Yo ye n̄irkunien kafan. Mavi-təg-pə senta ye n̄iprak mapnəpenə ye n̄iprak mə tuknim Yo. ⁹ Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə ikin pukaa ye tokrei tanə yame kamni-ərhav Nəgkiar̄ien Huvə ikin, tukaməvsao min kin norien kape pian e, pəh narmamə r̄ikiriə tukraməsik in.”

Judas r̄imneighan-pən kin Yesu kimi tikmir minə kafan

(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Kini Judas Iskariot, in yermamə kirik ye narmamə twelef kape Yesu, r̄ivən məm jif pris minə tuk norien swatuk tuk neighan-pənien kin Yesu ye kwermiriə. ¹¹ R̄ivən məm əriə, r̄ikiriə ragien, kini k̄imnhani mə tukhavəhsi-pən mane k̄imin. Kini Judas r̄ivən, mamarə, mawhin n̄ipig tuk neighan-pənien kin Yesu kimi əriə.

Lodsapa

(Mat 26:17-19; Luk 22:7-13)

¹² Kini n̄ipig kape nəviginien e kamni kimə Bred yame Yis R̄irkək iran ruauə ipakə, kini lafet a r̄irikakun ye n̄ipig kape nəviginien e kamni kimə Pasova. Kini narmamə tukasəkeikei mhauh kwaji sipsip kirik m̄isor nəviginien ai kin. Kini narmamə kape Yesu kisaiyoh-pən mhamə, “?Ik nakmə jakhavən hiə m̄isor apnəpenə ye nəviginien kape Pasova?”

13 Kini Yesu rher-pən kın kafan yermamə kıraru mımə, “Tukmə nakratərhav-pən Jerusalem, mwəm kwən kırık ramrəh jag ehuə kırık kımırük-pən nu iran. Kini takrakwasig kın in ¹⁴ mırhuvən ye nimə kırık yame in ramvən ikın. Kini mırəni-pən tuk yemehuə kape nimə mırəmə, ‘Yhajoun rımher-pə kın əmru mə jakrauə mwaiyoh-pre ik mə ?kwənmhaan a in hiə yame in mine kafan minə narmamə tukhavən misor nəviginien kape Pasova?’ ¹⁵ Kini in tukrıkır əmiru nakrhuvən ye kwənmhaan ehuə apa yerpirig ye nimə yame kımınətu huvə ta narımınar m-fam kape nəviginien aikın. Kini takwor apnəpeinə ye nəviginien aikın.”

16 Kini kratərhav mıravən Jerusalem mwəm narımınar rəmhen kın yame Yesu ruini ta. Kini iriu kwor apnəpenə fam ye nəviginien kape Pasova.

*Yesu rımını-ərhav mə Judas tukreighan-pən kın
In kimi tikmır minə*

(Mat 26:20-30; Luk 22:14-23; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-25)

17 Yenpig, Yesu ruə iriə narmamə twelef kafan ¹⁸ misofugin ye tebol misəvigin. Kini Yesu rini-pən tuk əriə mə, “Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə kimiə kırık tukreighan-pən kın Yo kimi tikmır minə kafak. Kimiə kırık e kitawə kasəkwətə.”

19 Kini narmamə kafan minə rikiriə reiwaiyu minəsaiyoh əriə minə mhamə, “?Pa? ?Yo?”

20 Kini Yesu rini-pən tuk əriə mə, “Kimiə kırık ye narmamə twelef kafak yame yakaweires kwis bred ye supsup ye pənkin. ²¹ Yo Ji Yermamə jakaməkeikei mımhə rəmhen kın yame Nəkwəkwə

kape Kughen rimini kupən. !Kini mərig rahas pik tuk yermamə yame tukreighan-pən kin Yo ye kwermiriə! !Kwən a tukrivəh narpinien ehuə!”†

22 Kini kiməsəvigin ta, Yesu rivəh bred məhuak mini vi vi Kughen tukun. Kini ai mhapu-hapu mivəhsi-pən kimi əriə. Mini-pən tuk əriə mimə, “Sən. In e nıprak.” 23 Kini mivəh kap waen mini vi vi Kughen tukun, mivəhsi-pən min kimi əriə, kini kimnhanım. 24 Kini rini-pən tuk əriə mimə, “Nıtawik e. Ramor əpu nərigien kape Kughen tuk nivəh-mıraghien narmamə tuk nuəyen məmir-ərhav. Tukraiye mivəh mıragh narmamə rehuə. 25 Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mimə to yakpəh ninim-minien waen meriaji minim min ye rao ye neai.”

26 Kini iriə kimisəni nıpe kirik,‡ kwasig ikin khatərhav mhavən ye takwar kirik nhagin e Olif.

Yesu rimini-ərhav mimə Pita tukrini-ərhav mə in reinein In

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

27 Kini Yesu rini-pən min tuk əriə mə, “Nhatətəyen kapəmiə mifam tukrimir, meinai kimirai ye Nəkwəkwə kape Kughen kimə, “‘Jakuh yermamə yame raməm huvə sipsip minə, kini sipsip kafan minə tucksaiye rik rik.’ ” *(Sek 13:7)*

---

† **14:21:** Nəgkiarinen kape Gris ramni mə, “!Ripimə kwən ripipəh narha-pə-yen ye tokrei tanə, rıpihuvə!” Mərig nıprai nəgkiarinen ramni mə, “tukrarə ye narpinien ehuə.” **14:24:** Eks 24:8; Jer 31:31-34; Sek 9:11; 1 Kor 10:16; Hib 9:20 ‡ **14:26:** Ye Nəviginien kape Pasova, kwasig ikin kasəvigin, nəmə Isrel kimisəni nıpe tiksın ye Ol Sam 113-114. Misəvigin ta, ai, misəni nıpe tiksın ye Ol Sam 115-118.

28 Kini Yesu rirp̄in m̄imə, “Mərig n̄ip̄ig jak̄imragh m̄in, jak̄əkupən kin əmiə m̄ivən apa Galili.”

29 Mərig Pita r̄ini-p̄ən tukun m̄imə, “Tukmə ror nhatətəyen kap̄əriə tiks̄in tukr̄im̄ir; mərig nhatətəyen kafak to r̄ip̄əh n̄im̄irien.”

30 Kini Yesu r̄ini-p̄ən tukun m̄imə, “Yakamni-pre əfrakis tuk ik mə man tukr̄ip̄əh nəkakə-hanəyen m̄ik̄iraru, ik takni m-k̄isisər mə nakeinein Yo.”

31 Mərig Pita rarə m̄ini-p̄ən skai m̄in m̄imə, “Tukmə khamə tukshopni ərau, to yakp̄əh n̄in̄iyen mə yakeinein Ik.” Kini iriə fam khani əmə m̄in nəgkiarien kirikianə.

Yesu r̄imavən apa Getsemane maməhuak
(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

32 Kini ai iriə khavən m̄in apa yerkwanu kirik, nhagin e Getsemane. Kini Yesu r̄ini-p̄ən tuk kafan narmamə m̄imə, “Kimiə taksək̄wətə ikin e. Pəh yakvən maməhuak.”

33 Kini In mik̄ir Pita m̄ine Jemes m̄ine Jon, irisir m̄in. Rikin r̄ərhakis p̄ik. 34 Kini r̄ini-p̄ən tuk ərisir m̄imə, “Rikik r̄ərhakis p̄ik ipakə yakmhə tukun. Takarhəm̄ir eikin e, marharha-huvə.”

35 Kini In r̄əriwək̄ m̄ivən kəskəh əmə m̄ən̄imkur maməhuak. Mamaiyoh Kughen m̄imə, “Rimik, tukmə nakeighan kin, nəmhəyen en tukr̄irkək̄ tuk Yo.” 36 Kini m̄imə, “Tatə, tukmə rikim ragien, aweh, vəhsi-ta nəmhəyen§ yamə m̄ine tukp̄ihauə. Mərig takp̄əh norien ye nərigien kafak; mor əmə ye kafam nərigien.”

14:28: Mat 28:16; Mak 16:7   14:31: Jon 11:16   14:32: Jon 18:1   14:34: Jon 12:27   § 14:36: Nəgkiarien kape Gris ramni, “Vəh-si ta ‘kap.’ Kap ramor nuhp̄ikinien ye nəmhəyen.”   14:36: Mak 10:38; Jon 6:38

³⁷ Kini ai In rirerig-pə mɪn tuk ərisir. Məm irisir krhapir yeru. Kini rini-pən tuk Pita mə, “Eh, Saemon, ?Rhawor nakamapir? ?To nakpəh narhayen kape nɪpɪg kwakwə uə? ³⁸ Kimiə takasərig əmiə. Takasəkeikei masəhuak mə nar kirik tukripəh norien əmiə nakhamir. Rikimiə rəsanin mərig nɪpraimiə rəpou.”

³⁹ Kini ai In mɪrerig mɪn maməhuak. Mini-pən əmə mɪn nəgkiarɪen a. ⁴⁰ Kini ai mɪrerig-pə mɪn, məm irisir kwərhapir yeru mɪn, meinai napirien rimivəh nɪmririsir. Mərig irisir kwərhauris mɪrheinein nar yame tikrhini-pən tukun.

⁴¹ Kini ai In rɪvən mɪn. Marə muə mɪn yame ror kisisər kɪn. Rini-pən tuk ərisir mə, “?Rhawor? ?Nakarhapis hanə? !Infamien! Nɪpɪg ruauə pakə ta yame yermamə tukreighan-pən kɪn Yo, Ji Yermamə, jakvən ye kwermi nəmə has mɪnə. ⁴² Rhekimter, pəh kamhavən. !Rhəmru! Yermamə yame rikin rimnagien tuk neighan-pənien kɪn Yo ye kwermi tikmɪr mɪnə kafak ruauə ipakə ta.”

*Tikmɪr mɪnə kape Yesu khauə mharaptərəkɪn In
(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)*

⁴³ Yesu raməgkiar hanə, məknekin Judas, yermamə kirik ye narmamə twelef kape Yesu, ritirhav-pə. Nukwhao ehuə kamhakwasig kɪn, mamhapik nau nisə mine kwətavhə kapəriə. Jif pris mɪnə mine nəmhajoun mɪnə kape loa kape Moses, mine nəmehuə kape nəmə Isrel, kimisher-pən kɪn nukwhao a. ⁴⁴ Judas ruini-pən ta tuk əriə mɪmə, “Yermamə yame jakəturəm-pən iran, yermamə e in en. Takharaptərəkɪn, mhakir mhavən, mhapəh nisorien rap.”

⁴⁵ Judas ruə məm Yesu mini-pən tukun mimə, “Yhajoun,” məturəm-pən kimin. ⁴⁶ Kini ai iriə khauə mharaptərəkkin Yesu. ⁴⁷ Mərig yermamə kirik ramərer ipakə tukun, rəvi kafan nau nisə mərəru ta nimətərgi yor atuə kin kape hae pris.*

⁴⁸ Kini Yesu rini-pən tuk əriə mimə, “?Rhawor? ? Kimiə nakhamə ta yo yermamə kape nəkrəhyen uə nhopniyen yermamə? ?Rhawor nakamhapik nau nisə mine kwətavhə mamhauə mə takharaptərəkkin Yo? ⁴⁹ Nipig fam kitawə-m kimiə kasəmīr ye nimə ehuə kape Kughen, yakaməwhag. Mərig nakhapəh hanə nharaptərəkkinien Yo. Mərig nəmhen. Naha nhagin yame Nəkwəkwə kape Kughen rimini tukraməkeikei mor nəfrakisien kin.”

⁵⁰ Kini mərig narmamə kafan kisas ta iran. ⁵¹ Mərig yermamə kirik yame rimikwasig kin Yesu rətəut əmə. Kini nipig kharaptərəkkin kwən a, ⁵² rəta ye neipən kafan maiyu kopiə kopiə əmə map.†

Yesu rimnərer ye nimri kaonsel

(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

⁵³ Kini khakir Yesu mhauə kimi hae pris. Jif pris minə mine nəmehuə kape nəmə Isrel minə mine nəmhajoun kape loa kape Moses, kwəsofugin ta əriə minə aikin. ⁵⁴ Kini Pita rikwasig kin əriə, mərig ripəh nivən-pakəyen tuk Yesu. Nipig ruə pakə tuk nimə ehuə kape hae pris, kini mivən məkwətə iriə narmamə kape hae pris minə masərkəp. ⁵⁵ Kini jif

* **14:47:** Jon 18:10 rimə Pita e rimnərəru nimətərgi kwən a.

14:49: Luk 19:47; 21:37; Jon 18:20 **14:50:** Sam 31:11

† **14:52:** Narmamə tiksīn kamhani mə kwən a raiyu kopiə kopiə mamap, Mak en, yame rimirai nəkwəkwə e Mak.

pris minə mine narmamə kape kaonsel kimisarha kin narmamə tiksın yame tukhauə miseikuə ye Yesu, ai khauh mishopni. Mərig khapəh nisəmien yermamə kiraru yamə mir tikrani nəgkiarien kirikianə.‡ 56 Narmamə khapsaah kishekimter maseikuə ye Yesu, mərig nəgkiarien kapəriə rıpəh nəm-nəmhenien.

57 Kini narmamə tiksın kishekimter mhani nəgkiarien eikuə ramvən tukun mhamə, 58 “Yakasərig ramni mə, ‘Yo jakatmətəgətəg Nimə ehua kape Kughen yame narmamə kimisor; mərig kwasig ikin ye nıpig yame ror kisisər kin, jakərip yame rıvi yame to yermamə rıpəh nivhirəkinien.’” 59 Iriə kamhani mhani mərig nəgkiarien kapəriə rıpəh nəm-nəmhenien.

60 Kini ai, hae pris rərer ye nımririə mini-pən tuk Yesu mımə, “?Rhawor nakpəh nəgkiarien? ? Rhawor e kamhani məkneikin nəgkiarien iram?”

61 Mərig Yesu rərer əmə mamapnapig. Kini hae pris rarar maiyoh min mımə, “?Rhawor? ?Ik e Kristo? ?Kughen yame kamni vi vi In, Ik kafan e kwajikovə uə?”

62 Kini Yesu rımə, “Yo en. Takpisəm Yo, Ji Yermamə, jakəkwətə ye kwermi Kughen matuk yame nagheen rehuə. Kini takpisəm min Yo jaksi-faktə ye napuə meiwaiyu-pə.”

63 Kini hae pris reikus neipən kafan [meinai niemha rımnhai ni]. Mini mə, “?Rhawor kitawə kasarha kin hanə narmamə yame tukhani hah In?”

‡ 14:55: Nam 35:30 mine Dut 17:6; 19:15 khamə tukmə tukhopni yermamə hah kirik, yermamə kiraru tikrani nəgkiarien kirikianə, ai khopni. 14:58: Jon 2:19-21

64 Nakwəsərig ta mə rımını hah Kughen. ?Rikimə ramhaw-əsik? ?Tukshawor In e?”

Kini khamə tukraməkeikei mımhə. §

65 Kini tiksın kışekimter masərig-əwhin. Tiksin kışarkis-ətərəkın nımırın mir, mhauh mhani-pən tukun mhamə, “!Eh, profet! !Ni-ru mə pa e rımuh Ik!”* Kini narmamə mınə kape hae pris kışəsik In mhakır.

Pita rımını mə in reinein Yesu

(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18; 25-27)

66 Kini Pita raməmır ipakə tuk nımə ehuə kape hae pris, kini piraovın kirik, yasitu kape hae pris, ruə. 67 Məm Pita ramərkəp. Rəm tım tım kini mımə, “Eh, ik mın kirik. Nakamkwasig kın yemə Nasaret e Yesu.”

68 Mərig Pita rımə, “Nıkam. Yo yakeinein əfrakis nar en nakamni.” Mıtərhav meiwaiyu mın maməmır ye kwəruə kape rukwanu a. Kini man kirikianə rəkakə. †

69 Kini yasitu a kape hae pris rarə muə mın. Mınamni-pən tuk narmamə mınə aikin mə, “Kwən e, in kirik mın a.” 70 Mərig Pita rımını neikuəyen iran.

---

§ **14:64:** Loa kape nəmə Isrel, ye Levitikas 24:16, rımə tukmə yermamə kirik ramni hah Kughen, tukhopni. *

14:65: Ae-sea 11:3 rımə Mesaea, uə Kristo, nar apnərig mə ramapır, mərig tukrirkun naha nhagin yame narmamə kasor. Narmamə e kasarkis nımri Yesu kini mhamə tuksəm-ru mə to Yesu rirkun əfrakis mın əriə uə nıkam. † **14:68:** Kopi akwas tiksın kape Niutesteman khapəh nhaniyen mə man kirik rəkakə aikin. Kamhani əmə mə Pita raməmır ye kwəruə kape rukwanu a.

Rapəh norien tu, narmamə yamə mine kasəmir aikin khani-pən tuk Pita mhamə, “Nəfrakisien, ik əfrakis kirik min a. Meinai ik min yemə Galili.”

⁷¹ Mərig Pita rini-pən skai tuk əriə mimə, “Yo yakeinein yermamə en yame nakamhani. Tukmə yakameikuə, Kughen tukror narpinien kimi yo.”

⁷² Məknekin, man rəkakə mikiraru. Pita, rikin raiyu məsik nəgkiarien yame Yesu rimini mimə, “Man tukripəh hanə nikakəyen mikiraru, takni mkisisər mə ik nakeinein Yo.” Kini rərig rahas pik; rikin rərhakis masək.

15

Yesu ramərer ye nimir Paelat

(Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Jon 18:28-38)

¹ Yenpig-enpig əgkəp, jif pris, mine nəmehuə kape nəmə Isrel, mine nəmhajoun kape loa kape Moses, mine narmamə tiksın min kape kaonsel kape nəmə Isrel kaharaih mhun nəgkiarien kirik. Mhani-pən tuk narmamə tiksın mə tuksərkis-ərkis Yesu. Kini mhakir In mhauə mhakir-pən kimi Paelat, yamehuə kirik kape Rom. ² Kini ai Paelat raiyoh In mimə, “?Ik e Ik Yermaru kape yemə Isrel uə?”

Kini Yesu rini-pən tukun mimə, “Nəfrakisien e nakamni.”

³ Kini jif pris minə khani-ərhav neikuəyen rehuə yame kimisəm-pən ye Yesu. ⁴ Kini Paelat raiyoh min In mə, “?Rhawor nakpəh nəgkiarien? Əmru. Kamhani nəgkiarien rehuə iram.”

⁵ Kini Paelat rimnəm mə Yesu ripəh niniyen nar kirik, rakur.

*Paelat rimə Yesu tukraməkeikei mimhə
(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:39-19:16)*

⁶ Ye newk minə fam, ye nipig kape Pasova, nəmə Isrel kharkun nhaniyen nhag yermamə kirik kwəvəhsi-pən ta ye kalabus, kini yamehuə ririsin kirik ramvən. ⁷ Kini narmamə tiksın kasəmır ye kalabus meinai khamə tukhauh gavman, kini mishopni narmamə tiksın. Iriə kirik, nhagin e Barabas. ⁸ Kini nəmə Isrel kimnhauə misəm Paelat mamaiyoh-pən in mə tukror norien yame ramor rerin mirisin yermamə kirik ye kalabus. ⁹ Kini Paelat raiyoh əriə mə, “?Naksorkeikei mə jakrisin Yermaru kape nəmə Isrel uə?” ¹⁰ In ramaiyoh məknaikin meinai in rimnəm ta mə jif pris minə kimisərəhu-pən Yesu ye kwermın meinai kasəməkin Yesu tuk yamai mə narmamə fam kisorkeikei In.

¹¹ Kini jif pris minə kimnhani mhani-pən tuk kuwhen a mhamə tukhapəh niseighanien kin Yesu mə tukritərhav, mərig mə tukseighaan kin Barabas. ¹² Kini Paelat raiyoh-pən min əriə mimə, “?Mərig jakhawor kwən yame kimiə nakamhani mə In Yermaru kape nəmə Isrel?”

¹³ Kini iriə kisokrən ehuə mhamə, “!Əsik-haktə in ye nai kamarkwao kin!”

¹⁴ Mərig Paelat raiyoh-pən min əriə mə, “?Tuk naha? ?Naha norien yame rimnor rahas?”

Mərig iriə kisokrən ehuə pik min mhamə, “!Əsik-haktə In ye nai kamarkwao kin!”

¹⁵ Kini Paelat rimnorkeikei mə tukror rikiriə, meighaan kin Barabas ritərhav ye kalabus. Kini

rimə tukərkis-ərkis Yesu, kikir In kavən kiruk haktə In ye nai kamarkwao kin.

Mobael minə kasarh iakei ye Yesu

(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)

¹⁶ Kini mobael tiksın khakir Yesu mhavən ye nimə ehuə kape Paelat kini misokrən kin nukwao kape mobael minə mə tukhauə. ¹⁷ Kini kharəh kot kirik rəwhao, rəmhen kin kot kape yermaru, misarkaoh-pən kin kimin. Kini mharəh nərəus kirik ror nhirin, misor kəvəvhao kin, rəmhen kin kəvəvhao kape yermaru, mhaukrai-pən ye kapən kapə. ¹⁸ Kini masokrən kin mamhani mhamə, “İk e yermaru kape nəmə Isrel. !Kimawə yakamhasiai Ik!” ¹⁹ Kini mamhauh kapən kapə kin nai, masərig-əwhin, kini misənimkur ye nimirin mhamə kamhasiai In. ²⁰ Kini misarh iakei fam iran, mharəhsi-ta min kot əwhao mhavəhsi-pən kafan neipən. Mhakir mhatərhav, mhavən mə tukharuk haktə In ye nai kamarkwao kin.

Mobael minə kimnharuk haktə Yesu ye nai kamarkwao kin

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

²¹ Kamhauə ye swatuk, misəm yemə Saerin kirik, nhagin e Saemon. In rim Aleksanda mine Rufas. In ramvən apa Jerusalem, kini khaniəhu misarkut kimin mə tukrirəh nai kamarkwao kin kape Yesu. ²² Kini iriə mhakir Yesu mhavən ikin kirik nhagin e Golgota (yame nıpran rimə, kwənmhaan kape kerhə irə jir).* ²³ Kini ye kwənmhaan a khavəhsi-pən waen kimi Yesu

15:21: Rom 16:13

*

15:22: Nəgkiarinen e “Golgota” ye nəgkiarinen kape nəmə Rom ramni mə “Kalfari”, nıpran rimə “kerhə irə jir.”

yame kəvīt-pən nīmar nai kīrik kamni kīmə “mir”.†
Mərig Yesu rīpəh nīnīmien.

24-25 Rampigpig hanə, kīmnharuk haktə In ye nai kamarkwao kīn. Kīni mīsəwhai kafan neipən masarukīn daes tukun, mə tukmə yame rapita, kīni in ravəh kafan. 26 Kīni kīrai-pən nəgkiarien kīrik ye nai kīrik ramni mə kīmīsəm-pən nar has kīrik iran mīmə, “In e Yermaru kape nəmə Isrel.” Kīni mīsarkwətərəkīn-pən ye nai kamarkwao kīn. 27 Kīni mharəh yeməkrəh mir kīraru, mharuk haktə mīn əriu irisir Yesu. Kīrik ye matuk, kīrik ye mawor. 28 Məknekīn, nəgkiarien ye Nəkəkəwə kape Kughen ruauə, yame rīmə, “Kīməsəvheikīn In iriə nəmə has mīnə.”‡

29 Kīni narmamə yamə mīne kasəriwək ye swatuk kasarh iakei pən iran. Masəwhan-əwhan kapəria kapə. Kīni mamhani mhamə, “!In en! !Ik yermamə kape natmətəg-ətəgien nīmə ehua kape Kughen mīne nor-mīnien ye nīpig kīsīsər əmə!
30 İntah. İta-ru ye nai kamarkwao kīn meiwaiyu, mivəh mīragh atuk ik.”

31 Kīni jif pris mīnə mīne nəmhajoun mīnə kasarh mīn iran. Mamhani-pən tuk əriə mīnə mhamə, “In rīvəh mīragh ta narmamə khapsaah. Mərig rīpəh nəmhenien tuk nīvəh-mīraghien In.
32 Rhuvə mə Kristo e, In yermaru kape nəmə Isrel, tukreiwaiyu ye nai kamarkwao kīn pəh kīsəm, kīni

---

† 15:23: Tukmə ror kaməvīt-pən mir ye waen tuk nīni-əhuyen nəməmhəyen. 15:24-25: Sam 22:18 ‡ 15:28: Nəgkiarien ye v. 28 rīkək ye kopi akwas tīksin kape Nīutesteman. Keinein mə Mak rīmīrai əfrakis uə nīkam. 15:29: Sam 22:7; 109:25; Mak 14:58

mhani nəfrakisien iran.” Kini kwərə mir yame kimiruk haktə ərisir Yesu kwarpakwə kimi Yesu.

Yesu rimamhə

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

³³ Yerweiha əmə, mərig nəpignəpien ruə muvrig əpis tanımtanə meriaji tri klok. ³⁴ Kini ye tri klok, Yesu rokrən ehuə mımə, “!Elae! !Elae! ?Lama sabaktani?” Nıpran rımə, “!Kughen kafak! !Kughen kafak! ?Rhawor nakamapitan kin Yo?”[§]

³⁵ Kini narmamə tiksın yamə mine kasərer aikin misərig nəgkiarien ai mhamə, “Sərig-ru. In ramokrən kin Elaeja.” ³⁶ Kini kwən kirik raiyu ətkin mivən mirəh nıpərpər neipən meires ye waen əkwahir. Mərkis-pən ye nai apomh kirik kini mivəhsi-haktə pən kimi Yesu mə tukrinim. Kini mımə, “?Pəh kisəm-ru mə to Elaeja ruə masitu iran uə?”

³⁷ Mərig Yesu rarə mokrən ehuə mın kini ai kafan neihagien ritərhav.

³⁸ Kafan neihagien ritərhav aikin, kini nəkwai nimə ehuə kape Kughen, kimiruk haktə neipən kirik yame kimnətapig kin Kwənmhan yame Rəmərhakə Məmərhakə pik. Neipən a rəhipu nıpərin kiraru. Rəhipu apa yerpirig əgkəp meiwaiyu. ³⁹ Kini yamehuə kape mobael yame ramərer ipakə tuk Yesu məm nimhəyen kape Yesu kini mımə, “Nəfrakisien. Kwən e In Ji Kughen.”

⁴⁰ Kini Meri, pian Magdala, mine Salome, mine Meri nisın kwajikovə mir nhagriu Jemes mine Joses, karharer isok, iriə nıpiraovın tiksın

---

§ 15:34: Yesu raməni Ol Sam 22:1 ikın e. Nimhəyen kape Yesu rımnor fulfilem ye profesı ye Ol Sam 22. 15:36: Sam 69:21

masəm In. ⁴¹ Nipig Yesu rimavən Galili, irisir ai karhikwasig kin In, mırhasitu iran. Kini nipiraovın apnapig minə khapsaah apaikin, kinnhatərhav-pən Jerusalem iriə min mhauə.

*Josefyemə Aramatia rımınım Yesu
(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)*

⁴² Nipig a, kamni kimə napnəpenəyen meinai tikəni rikwamer kin nipig kape Sabat. Ipakə mırh rivə, ⁴³ Josef, yemə Aramatia kirik, ritərhav-pə. In yermamə kirik kape kaonsel kapəriə, yame yermamə kamhasiai in. Kini in mın rawhin nar-maruyen kape Kughen mə tukruə. Ramgin pawk, mərig rımnarar mivən məm Paelat, maiyoh in mə tukreighaan kin nıprai Yesu. ⁴⁴ Paelat rımnərig mə Yesu rımamhə aihuaa əmə, rakur pik kin. Kini mokrən kin yamehuə kape mobael maiyoh in mımə, “?Yesu ruamhə əfrakis uə?”

⁴⁵ Kini yamehuə ai reighan kin. Kini Paelat reighan kin Josef mə tukrivən mırəh nıprai Yesu. ⁴⁶ Kini Josef rivən mırəhsi-əhu nıpran ye nai kamarkwao kin, mivən mivəh nımri neipən huvə kirik muə muvrig nıpran kin neipən a. Kini mırəh mivən mərəhu ye nəpag kapier kirik yame kinor huvə ta. Kini mətəpig əswasig kin kapier ehua kirik. ⁴⁷ Ye nipig a, Meri, pian Magdala, mine Meri nisın Joses, iriu kimawəm kwənmhaan yame rımnərəhu-pən Yesu ikin.

16

*Yesu rımamragh mın ye nımhəyen
(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)*

1 Rinamenaiyu, nīpig kape Sabat rinamor infamien, Meri, pian Magdala, mine Salome, mine Meri, nisin Jemes, krhivən mirhivəh nimir nīmar nai tiksin yame nāmiovin rapien huvə. Mirhivən mə tukrhor-pən ye nīprai Yesu. ² Kəni rikwamer kin, ye Sande, yenpig-enpig əgkəp, krhivən ikin nīprai Yesu raməmīr ikin. Mirh ririkakun mamhaktə, ³ karhivən hanə ye swatuk, marhini-pən tuk ərisir mirhimə, “? Pa tukrasitu irətəsir tuk nəsoktayen kin kapier yame kimnhaukrai əswasig pən tuk Yesu?” ⁴ Irisir kirhini məknaikin meinai kapier a in rehuə pik, mərig karhini hanə marharha-pən, mirhəm mə kinəsok ta kin kapier a.

⁵ Karhivən imə ye nəpag kapier ai, mirhəm pikwarien kirik, kafan kot rəpomh mhawən. Ramkwətə ye kwermirisir matuk. Kirhəm, kirhakur. ⁶ Mərig rini-pən tuk ərisir mimə, “Takrhipəh nirhiginien. Yakirkun mə nakarharhakin Yesu yemə Nasaret, yame kimiruk haktə ye nai kamarkwao kin. Mərig In rirkək eikin e. Ruimragh ta. Rhuəru mirhəm. Tamhekin e kimnərəhu ikin. ⁷ Takrhivən mirhini-ərhav-pən tuk narmamə mine Pita mirhimə, ‘In rinəkupən ta kin əmiə muavən apa Galili. Nakharkun nisəmien In aikin, rəmhen kin yame In ruini-pre ta tuk əmiə.’” ⁸ Kini pia misir a krhitərhav, meinai kimirhigin pik, kini marhətəmnimin. Ror pən

krh̄ipəh n̄irh̄ini-əsah-pəniēn tuk narmamə.*

Yesu rimamragh m̄in, narmamə khapsaah kasəm In†

(Mat 28:9-10; Jon 20:11-18)

⁹ Yesu rarə m̄imragh m̄in ye Sande yenpig-enpig əgkəp. Aikin m̄itərhav-pə tuk Meri, pian Magdala yame Yesu rimnəkota nanm̄in has seven iran kupən. ¹⁰ Kini pian ai rivən məm narmamə yamə mine kimnəmhakwasig kin Yesu, yame kasərig rahas pik tukun, misasək. Məvsao-pən kin kimi əriə. ¹¹ Mərig n̄ipig kimisərig mə Yesu rimimragh m̄in kini Meri m̄in rimnəm, iriə khapəh n̄hanien nəfrakisien iran.

¹² Kini ai, yermamə mir k̄iraru kape Yesu kaw-eriwək ye swatuk, Yesu ritərhav-pən tuk əriu. N̄ipran rukrekin p̄isin. ¹³ Kini k̄irarerig m̄iravən m̄wəvsao kin kimi narmamə m̄inə kafan; mərig khapəh n̄haniyen nəfrakisien iran.

Yesu rimatərhav-pə tuk kafan narmamə m̄inə

(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Wok 1:6-8)

---

* **16:8:** Kopi akwas tiksin kape Niutesteman ye nəgkiariēn kape nəmə Gris kharpin nəgkiariēn ye ves 8 mhamə, “Mərig n̄ipiraovin m̄inə ai kimnhauə misəvsao-pən kin kimi Pita mine narmamə yamə mine kasəm̄ir aikin. Misəvsao kin narimnar yame kwən ai rim̄ini-pən tuk əriə. Kwasig ikin ye narimnar m̄inə a Yesu atuk ritərhav-pən tuk əriə m̄ivəhsi-pən nəgkiariēn kimi əriə mə tukhatərhav misarkurao ye tanimtanə misəvsao kin Nəgkiariēn Huvə kape Kughen. Nəgkiariēn ai ramni mə Kughen r̄irkun niwəh-m̄iraghien narmamə m̄irkun nəm̄viviēn narmamə kape rerin.” † **16:8:** Nəgkiariēn ye v. 9 meriaji 20, r̄irkək ye kopi akwas tiksin kape Niutesteman. Keinein mə pa nhagin rim̄irai.

14 Kasarə mamhavən, narmamə leven kape Yesu kasəvigin, Yesu ritərhav-pən mīn tuk əriə; kini mægkiar-pən skai kimi əriə meinai iriə khapəh nishatətəyen iran. Kini kaparhia kapə riskai pik. In rimnægkiar skai pən tuk əriə meinai khapəh mīn nhaniyen nəfrakisien ye nægkiarien kape narmamə mīnə tiksīn yame kīmīsəm In, mamhani-ərhav mə rīmimragh mīn. 15 Kini rini-pən tuk kafan narmamə mīnə mīmə, “Taksəkeikei mhavən misarkurao ye tanimtanə mhani-ərhav nægkiarien huvə kape Kughen. 16 Yermamə yame rhatətə irak, kini mor baptaes, Kughen tukrivəhsi-pən nīmraghien rerin kīmin. Mərig yermamə yame ripəh nīniyen nəfrakisien irak, Kughen tukrini mə tukrivəhsi-pən narpinien kīmin mə tukrivən apa ye nap ehua. 17 Kini narmamə yamə mīne kishatətə irak, Kughen tukror nīmətətien tiksīn ye nīmraghien kapəriə. Tukharkun nisəkotayen nanmīn has ye narmamə ye nhagik; mharkun mīn nīniyen nægkiarien pīsīn pīsīn; 18 mharkun nīrəhyen snek, mərig snek to ripəh nəsiən əriə; mharkun nīnimien kakonə, mərig to khapəh nhamhəyen kīn; mharkun nərəhu-pəniən kwermiriə ye narmamə yamə mīne kamamhə, kini tuksəsanin.”

19 Yesu Yermaru ramægkiar infamien, Kughen rivəh In mhaktə mivən ye rao ye neai. Taktəkun ai, In ramkwətə ye kwermi Kughen matuk. 20 Kini narmamə kafan kīmnhatərhav misəvsao kīn Nægkiarien Huvə ikīn mīnə fam. Kini In

16:14: 1 Kor 15:5   **16:15:** Wok 1:8   **16:16:** Wok 2:38

16:17: Wok 2:4; 8:7   **16:18:** Luk 10:19; Wok 28:3-6   **16:19:** Wok 1:9-11; 2:33-34

ramasitu irəriə. Kini mamor nımtətien rıpsaah
ye nımraghien kapəriə mə narmamə tukhani
nəfrakisien iran.

**Nəkʷəkʷə imərhakə kape kughen: nirpenien
vi
The New Testament in the Southwest Tanna Language
of Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue sud-ouest Tanna
de Vanuatu**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Southwest Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tanna, Southwest

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

ad9e16d0-33ca-5cbe-ad05-46d1635fa22b